

Nedwerk '13

Jaarrapportage Werkgelegenheid 2012

Stichting LISA

Colofon

Opdrachtgever
Stichting Lisa

Titel rapport
Nedwerk '13
Jaarrapportage Werkgelegenheid 2012

Datum publicatie
Augustus 2013

Projectteam I&O Research
Daan Breukel
Ruud Esselink
Gerben Huijgen

Inhoud

1.	Inleiding	6	4.	Werkgelegenheidsprofiel provincies	24
1.1	Aanleiding	6	4.1	Inleiding	24
1.2	Inhoud	6	4.2	Totaalbeeld provincies	24
2.	Werkgelegenheid in Nederland	7	4.3	Groningen	27
2.1	Inleiding	7	4.4	Friesland	28
2.2	Werkgelegenheidsontwikkeling	7	4.5	Drenthe	29
2.3	Werkgelegenheid naar kenmerk	8	4.6	Overijssel	30
2.4	Werkgelegenheid naar sector	9	4.7	Flevoland	31
3.	Topsectoren	11	4.8	Gelderland	32
3.1	Inleiding	11	4.9	Utrecht	33
3.2	Totaalbeeld topsectoren	12	4.10	Noord-Holland	34
3.3	Agrofood	14	4.11	Zuid-Holland	35
3.4	Tuinbouw	15	4.12	Zeeland	36
3.5	Hightech systemen en materialen	16	4.13	Noord-Brabant	37
3.6	Energie	17	4.14	Limburg	38
3.7	Logistiek/mainports	18			
3.8	Creatieve industrie	19		Informatie over LISA	39
3.9	Water	20			
3.10	Life sciences	21			
3.11	Chemie	22			

Voorwoord

We spreken nu al weer een aantal jaren over economische krimp, recessie, laagconjunctuur en allerlei andere negatief aanverwante economische termen. Maar 2012 heeft toch weer een nieuw hoogtepunt, beter gezegd een dieptepunt. Sinds het bestaan van het landelijk dekkende vestigingenbestand (1996) is namelijk niet eerder een dergelijk forse teruggang in het aantal banen gemeten. Nederland heeft in 2012 namelijk een banenverlies van 0,7 procent.

Slechts 2 keer eerder zagen we in de historie van LISA een afname van werkgelegenheid: 2004, het einde van de dot-com bubble, en 2010, het jaar waarin de krediet- en staatsschuldencrisis in hevigheid losbarstte, kenden een werkgelegenheidskrimp van respectievelijk 0,4 en 0,5 procent. We hopen natuurlijk volgend jaar weer positief te kunnen berichten.

Deze tweede editie van de Nedwerk-uitgave van Stichting LISA biedt u op overzichtelijke wijze inzicht in de belangrijkste werkgelegenheidsontwikkelingen in Nederland tot 2012. De rapportage bevat naast totaalcijfers ook kerncijfers op sector- en topsectorniveau.

Heeft de jaarrapportage u nieuwsgierig gemaakt? Via onze website www.lisa.nl kunt u maatwerk-data aanvragen en bestellen.

Werk ze!

P.J. Vriens
Voorzitter Stichting LISA

1 Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De Nederlandse economie heeft sinds een aantal jaren te maken met tegenwind. De economie groeit niet of nauwelijks. Dit heeft zijn weerslag op de werkgelegenheidsontwikkeling. In de tweede LISA werkgelegenheidsrapportage is te zien dat de werkgelegenheid in Nederland in 2012 ruim 50.000 banen lager ligt dan in 2011. Niet eerder was in de periode sinds 2000 de werkgelegenheidskrimp zo groot. Alle redenen om in de LISA werkgelegenheidsrapportage de recente ontwikkeling van de werkgelegenheid in Nederland nader te beschouwen!

1.2 Inhoud

Dit rapport geeft u inzicht in de belangrijkste werkgelegenheidsontwikkelingen in Nederland. Hiervoor zijn de meeste actuele cijfers uit het LISA bestand gebruikt. Het rapport bestaat uit drie hoofdstukken.

Eerst wordt ingegaan op de werkgelegenheidsontwikkelingen in Nederland in het algemeen. Is er sprake van groei of krimp en zijn hierin regionale verschillen?

Daarna is er aandacht voor het Topsectorenbeleid van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. EL&I heeft negen sectoren benoemd die van groot belang zijn voor de Nederlandse concurrentiekracht. LISA heeft de sectoren afgebakend en heeft hiermee inzichtelijk gemaakt hoe

deze sectoren zich ontwikkelen en in welke regio's de werkgelegenheid is geconcentreerd.

Tot slot worden per provincie de belangrijkste ontwikkelingen gepresenteerd. Hoe ontwikkelt de werkgelegenheid zich in de branches per provincie en hoe verhoudt de werkgelegenheidsstructuur van een provincie zich tot landelijke cijfers?

2. Werkgelegenheid in Nederland

- In 2012 is de werkgelegenheid in Nederland met 0,7 procent afgenomen. In 2011 was er nog sprake van een lichte toename van de werkgelegenheid. Het aantal vestigingen is nog wel gegroeid, zij het wel aanzienlijk minder dan voorgaande jaren (+1,5 procent).
- Van het totaal aantal banen is 85,4 procent aan te wijzen als 'grote baan' (minimaal 12 uur per week werkzaam), dit is 0,1 procentpunt lager dan in 2011.
- De werkgelegenheid naar geslacht komt steeds meer in evenwicht. Tegenover 4,6 miljoen werkzame mannen staan 3,6 miljoen werkzame vrouwen in 2012.
- In ruim 90 procent van de vestigingen werken 0-9 personen.
- De enige sector waar het aantal banen in 2011-2012 niet is gedaald, is de zorg.
- Anders ligt dit bij het aantal vestigingen. In 8 sectoren is het aantal vestigingen gestegen, met onderwijs en zorg als koplopers (+ 5 procent).

2.1 Inleiding

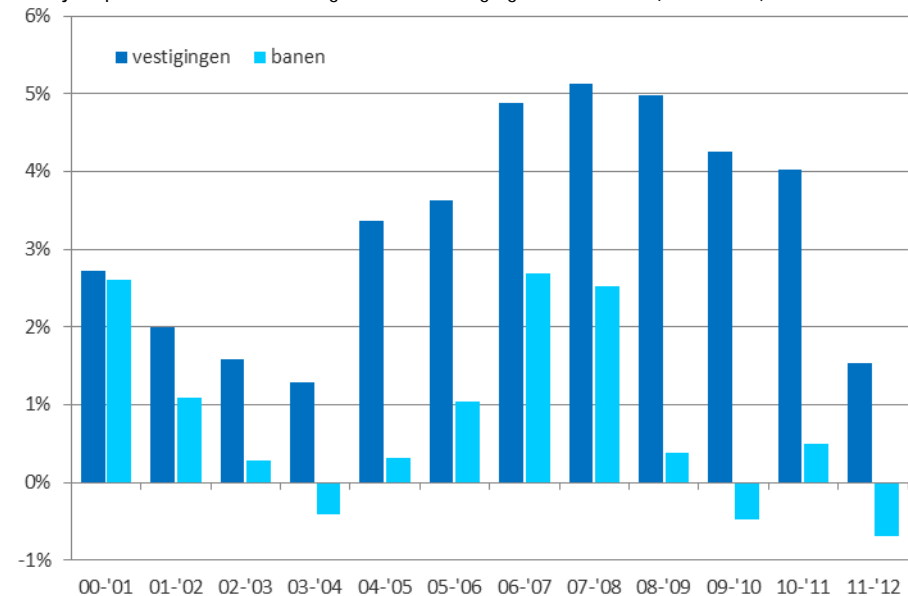
Dit hoofdstuk presenteert de structuur en ontwikkeling van de werkgelegenheid in Nederland. Naast inzicht in de totale werkgelegenheid, worden de cijfers uitgesplitst naar kenmerk en wordt ingezoomd op sectorniveau.

2.2 Werkgelegenheidsontwikkeling

Werkgelegenheid daalt, vestigingen stijgen nog licht
 Ten opzichte van 2011 is het aantal banen met 0,7 procent afgenomen; absoluut zijn dat zo'n 57.000 banen minder. In het jaar daarvoor groeide de werkgelegenheid nog met 0,5 procent. De laatste vier jaren wisselen groei en krimp van de werkgelegenheid in Nederland elkaar jaarlijks af.

De trend dat het aantal vestigingen sneller groeit dan het aantal banen, houdt ook in 2012 aan. Het aantal vestigingen groeide vorig jaar met 1,5 procent. Deze groei is wel aanzienlijk lager dan in de periode 2007-2011, waarin het groeipercentage jaarlijks 4 à 5 procent was. Alleen in 2004 was de procentuele toename van het aantal vestigingen in Nederland met 1,3 procent beperkter.

Figuur 2.1
 Jaarlijkse procentuele ontwikkeling banen en vestigingen, Nederland (2000-2012).

Het aantal vestigingen van bedrijven en instellingen in 2012 is ruim 1,2 miljoen. Het totaal aantal banen in Nederland bedraagt in 2012 bijna 8,1 miljoen. Ter vergelijking: in 2000 waren er 7,3 miljoen banen in Nederland bij 0,9 miljoen vestigingen. Het gemiddeld aantal banen per vestiging is in de afgelopen tien jaar gedaald van 8,6 naar 6,4, een vermindering van 25 procent.

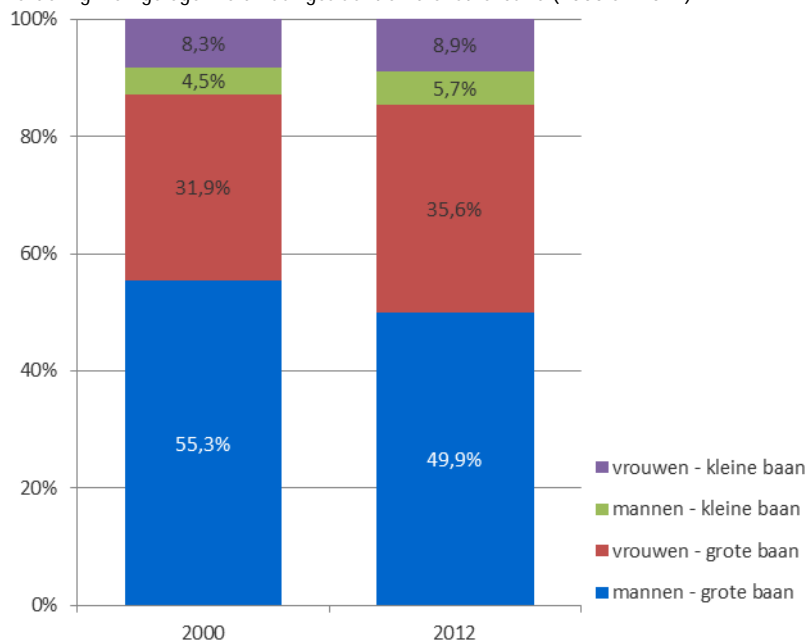

2.3 Werkgelegenheid naar kenmerk

Aantal mannen met grote banen niet gegroeid

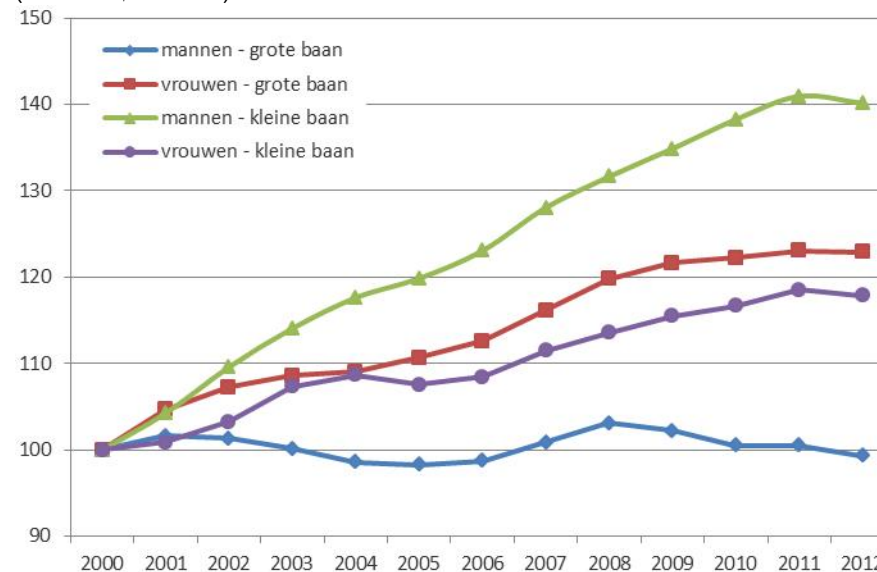
Van de ruim 8 miljoen banen in Nederland zijn er 6,9 miljoen aan te wijzen als grote baan (min. 12 uur per week werkzaam). Hoewel het aandeel en aantal kleine banen in twaalf jaar tijd is gestegen, nemen grote banen een voorname plek in op de arbeidsmarkt. Het werkgelegenheidsaandeel van vrouwen met een grote baan is toegenomen van 31,9 procent in 2000 tot 35,6 procent in 2012. Het aandeel van mannen met een grote baan is gedaald met 5,4 procentpunt.

Figuur 2.2
Verdeling werkgelegenheid naar geslacht en dienstverband (2000 en 2012).

Over de periode 2000-2012 is de procentuele groei het grootst bij mannen met een kleine baan (van 327.590 naar 459.070; +40,1 procent). De werkgelegenheid onder vrouwen is zowel bij de grote als bij de kleine banen rond de 20 procent gegroeid. Dit maakt ook dat afgelopen 12 jaar de werkgelegenheid onder vrouwen sterker is toegenomen dan onder mannen. Was in 2000 het verschil tussen de werkgelegenheid onder mannen en vrouwen nog bijna 1,5 miljoen, in 2012 is dat verschil teruggelopen tot zo'n 900.000. De werkgelegenheid naar geslacht komt dus meer in evenwicht.

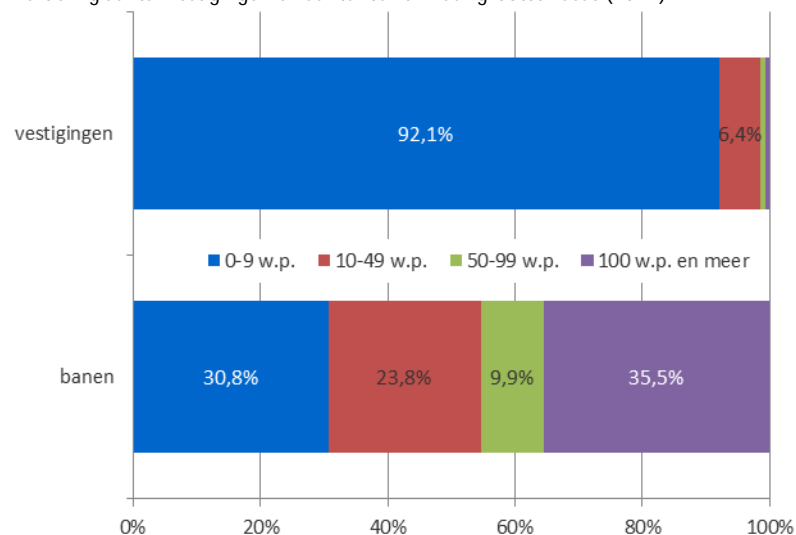
Figuur 2.3
Geïndexeerde werkgelegenheidsontwikkeling, naar geslacht en dienstverband (2000-2012; 2000=100).

100+-vestigingen leveren ruim een derde van aantal banen
 Het overgrote deel van de vestigingen in Nederland heeft maximaal 9 werkzame personen in dienst (92,1 procent). Gezamenlijk zijn 1.158.790 vestigingen goed voor 2.488.240 banen. Kijkend naar de werkgelegenheidsbijdrage van grote vestigingen (met 100 en meer werkzame personen) dan is 0,7 procent van de vestigingen goed voor 35,5 procent van het aantal banen in Nederland. In absolute cijfers: 9.120 vestigingen bieden een werkgelegenheid van 2.870.480 banen.

Figuur 2.4
 Verdeling aantal vestigingen en aantal banen naar grootteklasse (2012).

Nota bene: De grootteklasse wordt bepaald op basis van het totaal aantal fulltime werkzame personen.

2.4 Werkgelegenheid naar sector

Aantal vestigingen daalt hardst in de landbouw

De sector met de meeste vestigingen is de zakelijke dienstverlening (23,8 procent), gevolgd door de handel (19,2 procent). Diverse sectoren, waaronder de zorg, kennen een groei van het aantal vestigingen in 2000-2012 van rond of boven de 100 procent. Landbouw, financiële instellingen en overheid zijn de drie sectoren die in 2012 minder vestigingen hebben dan in 2000. In 2011-2012 is vooral groei zichtbaar in de non-profit sectoren onderwijs en zorg.

Tabel 2.1
 Aantal vestigingen in Nederland naar sector (2012).

Sector	absoluut 2012	% groei 2000-2012	% groei 2011-2012
Landbouw & visserij	75.360	-24,4%	-2,4%
Industrie*)	56.090	8,7%	-0,5%
Bouw	126.860	90,5%	1,1%
Handel	241.520	11,6%	-0,8%
Transport	31.700	14,4%	0,0%
Horeca	49.050	7,5%	0,0%
Informatie & communicatie	63.710	120,4%	2,9%
Financiële instellingen	17.490	-21,9%	-2,3%
Zakelijke diensten	299.850	99,0%	2,8%
Overheid	3.370	-21,3%	0,7%
Onderwijs	50.800	91,2%	5,5%
Zorg	105.880	127,9%	5,2%
Overige diensten	136.440	101,0%	3,0%
Totaal Nederland	1.258.130	47,2%	1,5%

*) Industrie is incl. nutsbedrijven.

Alleen in zorgsector stijging aantal banen 2011-2012

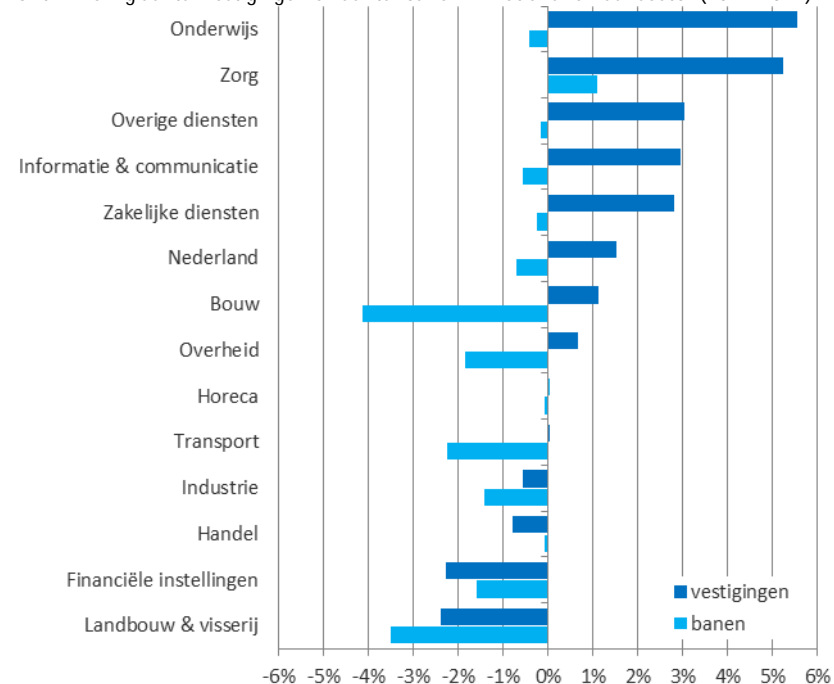
Ook qua banen zijn de handel en zakelijke dienstverlening sectoren met een groot aandeel in de werkgelegenheid (respectievelijk 17,6 en 14,5 procent van het totaal). Er is nog 1 sector met meer dan 1 miljoen banen, namelijk de zorg. Deze sector is inmiddels goed voor 16,2 procent van de totale werkgelegenheid in Nederland. En in tegenstelling tot de andere twee sectoren is het aantal banen in de zorg in 2012 ook gegroeid. Het is overigens ook de enige sector die geen banenkrimp kent. De bouw en landbouw verliezen in 1 jaar meer dan 3 procent werkgelegenheid.

Tabel 2.2
Aantal banen in Nederland naar sector (2012).

Sector	absoluut 2012	% groei 2000-2012	% groei 2011-2012
Landbouw & visserij	220.620	-25,4%	-3,5%
Industrie	881.910	-16,7%	-1,4%
Bouw	475.480	-3,1%	-4,1%
Handel	1.423.020	7,1%	-0,1%
Transport	414.520	1,3%	-2,2%
Horeca	352.530	16,9%	-0,1%
Informatie & communicatie	261.410	12,0%	-0,6%
Financiële instellingen	232.710	-14,1%	-1,6%
Zakelijke diensten	1.174.300	29,5%	-0,2%
Overheid	434.630	4,5%	-1,9%
Onderwijs	543.200	22,7%	-0,4%
Zorg	1.311.700	42,4%	1,1%
Overige diensten	358.730	38,3%	-0,2%
Totaal Nederland	8.084.740	10,2%	-0,7%

Verskillende patronen zijn zichtbaar wanneer de jaarontwikkeling van het aantal vestigingen wordt afgezet tegen het aantal banen. Een aantal sectoren groeit nog sterk qua hoeveelheid vestigingen zonder dat hier groei van werkgelegenheid tegenover staat. De zorg vormt een uitzondering met groei van vestigingen en banen. Daarnaast zijn er twee sectoren – de bouw en overheid – met een stijging van het aantal vestigingen en een relatief sterke daling van het aantal banen. Financiële instellingen en landbouw onderscheiden zich door een dubbele afname (aantal vestigingen en aantal banen in de min).

Figuur 2.5
Ontwikkeling aantal vestigingen en aantal banen in Nederland naar sector (2011-2012).

3. Topsectoren

- De topsector met het grootste aantal banen is de sector Hightech systemen en materialen, met ruim een half miljoen banen.
- Twee topsectoren hebben in 2012 meer banen dan in 2011, namelijk de creatieve industrie (+0,3 procent) en de logistiek (+5,7 procent).
- In de meeste topsectoren is het aandeel vrouwen lager dan het totale aandeel vrouwen in de werkgelegenheid (44,4 procent). Enige sector met bovengemiddeld aandeel vrouwen is life sciences (56,1 procent).
- Landelijk is het aandeel grote banen 85,4 procent. Bij de meeste topsectoren is dit aandeel groter. De creatieve industrie en de tuinbouw liggen met respectievelijk 82,7 procent en 84,2 procent hier iets onder.
- Bij de creatieve industrie en tuinbouw (en in iets mindere mate ook de agrofood) is, in tegenstelling tot bij de andere topsectoren, het grootste deel van de banen te vinden in vestigingen met maximaal 10 banen.

3.1 Inleiding

De komende jaren zal het economisch beleid zich meer gaan richten op de topsectoren. Het gaat hier om sectoren met een sterke internationale positie, waarbinnen bedrijven en kennisinstellingen de afgelopen jaren reeds veel kennis hebben opgebouwd en al samen werken aan innovaties.

Voor alle 9 topsectoren zijn zogenaamde innovatiecontracten opgesteld. Deze innovatiecontracten bevatten maatregelen, plannen en afspraken om de topsectoren de komende jaren te versterken.

Het Kabinet heeft, onder de noemer topsectorenbeleid, de volgende topsectoren geïdentificeerd:

- agrofood
- tuinbouw en uitgangsmaterialen
- hightech systemen en materialen
- energie
- logistiek
- creatieve industrie
- water
- life sciences
- chemie.

LISA heeft op basis van SBI2008 een afbakening gemaakt van elke topsector. Op basis van deze afbakening zijn analyses gemaakt van de werkgelegenheidsontwikkeling, de structuur en de spreiding van de werkgelegenheid naar regio's.

Omdat voor 2009 landbouwcijfers niet op vestigingsniveau in het LISA bestand zijn opgenomen, zijn voor de topsectoren agrofood en tuinbouw cijfers vanaf 2009 beschikbaar. Om voor alle sectoren een uniform beeld te schetsen is er voor gekozen om voor alle topsectoren in te zoomen op de ontwikkeling in de periode 2009-2012.

3.2 Totaalbeeld topsectoren

Logistiek/mainports heeft sterke banengroei in 2011-2012

De topsector met het grootste aantal banen is de hightech systemen en materialen, gevolgd door agrofood. Gezamenlijk zijn deze twee sectoren goed voor ruim 10 procent van de werkgelegenheid in Nederland. Beide sectoren hebben ten opzichte van vorig jaar wel aan banen ingeleverd. Dit geldt niet voor de logistiek/mainports. Deze topsector laat een sterke banengroei zien.

Tabel 3.1
Werkgelegenheidsontwikkeling topsectoren in Nederland naar sector (2011-2012).

Sector	Abs. 2012	Wg-aandeel	2011-2012	% 2011-2012
Agrofood	433.460	5,4%	-7.130	-1,6%
Chemie	102.980	1,3%	-1.560	-1,5%
Creatieve industrie	274.810	3,4%	760	0,3%
Energie	72.430	0,9%	-490	-0,7%
Hightech systemen en materialen	518.640	6,4%	-6.170	-1,2%
Life sciences	140.410	1,7%	60	0,0%
Logistiek/Mainports	311.480	3,9%	16.910	5,7%
Tuinbouw	79.580	1,0%	-2.180	-2,7%
Water	30.280	0,4%	-140	-0,5%

Werkgelegenheidsaandelen van topsectoren variëren per provincie. Wanneer op provincieniveau het aantal banen in de negen topsectoren wordt gerelateerd aan de totale werkgelegenheid is te zien dat Zeeland bij 5 van de 9 topsectoren van alle provincies het grootste werkgelegenheidsaandeel heeft. Agrofood heeft vergeleken met de andere provincies met name in Utrecht, Noord- en Zuid-Holland een klein aandeel in de totale werkgelegenheid. De creatieve industrie heeft in Noord-Holland een relatief grote bijdrage aan het totaal aantal banen in die provincie. De provincie Groningen heeft het hoogste

werkgelegenheidsaandeel als het gaat om de life sciences. De overige topsectoren kennen in mindere mate een provincie die er qua aandeel in de totale werkgelegenheid bovenuit steekt.

Tabel 3.2
Werkgelegenheidsaandeel topsectoren, per provincie (2012).

Provincie	Agrofood	Chemie	Creatieve industrie	Energie	HTSM	Life sciences	Logistiek	Tuinbouw	Water
Groningen	5,6%	1,0%	3,2%	1,2%	5,1%	<u>4,9%</u>	3,0%	0,8%	0,5%
Friesland	<u>8,9%</u>	0,7%	2,4%	0,7%	6,0%	0,6%	3,1%	0,5%	0,7%
Drenthe	7,5%	1,6%	2,4%	<u>1,6%</u>	5,6%	1,1%	1,8%	1,1%	0,2%
Overijssel	7,4%	1,8%	2,1%	1,5%	7,8%	0,6%	2,6%	0,4%	0,3%
Flevoland	7,9%	1,0%	2,5%	0,5%	5,7%	1,4%	2,9%	1,7%	0,3%
Gelderland	6,5%	0,9%	3,3%	0,8%	6,3%	1,6%	3,4%	0,7%	0,3%
Utrecht	3,7%	0,4%	3,7%	0,3%	7,1%	2,7%	2,9%	0,2%	0,1%
Noord-Holland	3,5%	0,8%	<u>6,4%</u>	0,6%	4,4%	1,8%	<u>5,1%</u>	0,8%	0,3%
Zuid-Holland	4,2%	1,3%	2,5%	1,2%	6,0%	1,8%	4,2%	1,3%	0,7%
Zeeland	<u>8,9%</u>	<u>3,1%</u>	1,8%	<u>1,6%</u>	5,4%	0,3%	4,2%	<u>2,8%</u>	<u>0,8%</u>
Noord-Brabant	6,1%	1,8%	2,8%	0,8%	<u>8,5%</u>	1,4%	4,1%	1,1%	0,3%
Limburg	4,8%	2,4%	2,3%	0,8%	7,8%	2,0%	3,9%	1,7%	0,2%
Nederland	5,4%	1,3%	3,4%	0,9%	6,4%	1,7%	3,9%	1,0%	0,4%

Nota bene: provincie met grootste werkgelegenheidsaandeel per topsector onderstreept

Op provincieniveau zijn enkele relatief grote veranderingen opgetreden in het aantal banen per topsectoren in 2011-2012. In de logistiek/mainports is er in vier provincies een werkgelegenheidstoename van meer dan 10 procent.

In Friesland, Flevoland en Utrecht is de groei zelfs meer dan 20 procent. In de topsector energie onderscheiden Flevoland en Zeeland zich van de overige provincies met een relatief forse afname van het aantal banen.

Andere uitschieters zijn de groei van chemie in Flevoland (+12,2 procent), de krimp van hightech systemen en materialen in Zeeland (-10,7 procent) en het banenverlies van water in Utrecht (-13,1 procent).

Tabel 3.3
Procentuele verandering werkgelegenheid topsectoren, per provincie (2011-2012).

Provincie	Agrofood	Chemie	Creatieve industrie	Energie	HTSM	Life sciences	Logistiek	Tuinbouw	Water
Groningen	-0,5%	-1,7%	-1,6%	0,9%	-1,1%	2,1%	7,7%	-2,8%	0,3%
Friesland	-0,3%	-2,7%	1,1%	-5,7%	-2,2%	5,8%	<u>26,3%</u>	-3,6%	-2,3%
Drenthe	-1,1%	2,4%	-0,1%	-0,3%	-0,5%	0,0%	-3,8%	-6,2%	4,2%
Overijssel	-4,4%	-1,0%	0,2%	0,3%	-0,9%	6,9%	-2,4%	-8,3%	3,1%
Flevoland	3,2%	<u>12,2%</u>	-1,9%	<u>-14,4%</u>	-2,7%	4,3%	<u>22,5%</u>	-8,0%	-3,2%
Gelderland	-1,4%	-0,2%	2,3%	0,3%	0,1%	0,1%	-4,8%	1,1%	0,0%
Utrecht	-0,7%	-1,8%	0,9%	-2,7%	-2,3%	0,7%	<u>24,7%</u>	-4,7%	<u>-13,1%</u>
Noord-Holland	-1,4%	1,7%	1,0%	0,0%	1,0%	-1,9%	5,1%	-0,8%	3,6%
Zuid-Holland	-0,2%	-0,1%	-3,3%	4,5%	-2,5%	1,7%	3,5%	-2,0%	-2,0%
Zeeland	-1,9%	-0,7%	0,3%	<u>-14,5%</u>	<u>-10,7%</u>	7,5%	4,2%	-0,3%	0,4%
Noord-Brabant	-2,6%	-4,3%	1,0%	-4,8%	-1,3%	-4,6%	<u>13,8%</u>	-4,7%	1,3%
Limburg	-4,1%	-5,0%	0,6%	-1,8%	1,0%	1,3%	-2,2%	-2,8%	0,2%
Nederland	-1,6%	-1,5%	0,3%	-0,7%	-1,2%	0,0%	5,7%	-2,7%	-0,5%

Nota bene: toe- en afname van minimaal 10% zijn onderstreept

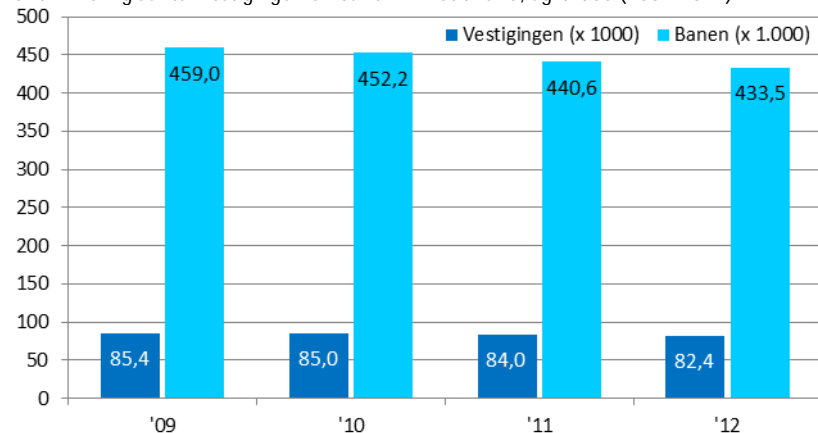

3.3 Agrofood

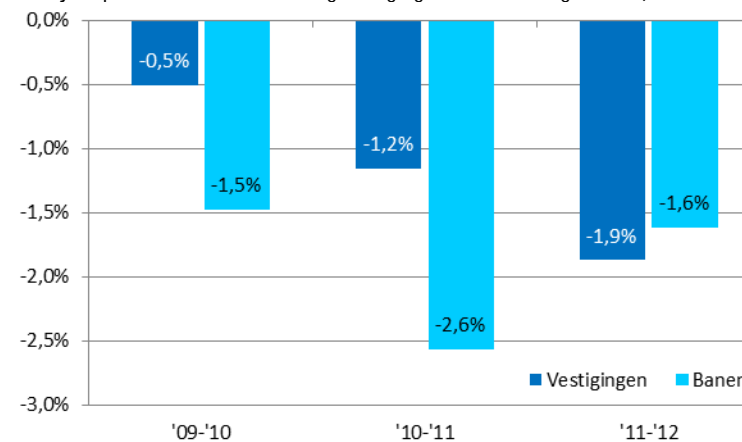
De voedselindustrie ontwikkelt voedsel of drank met extra gezonde voedingswaarden, zoals vitamines en mineralen. Daarnaast bedenken bedrijven oplossingen voor voedselschaarste. De groeiende vraag naar gezond en duurzaam voedsel biedt kansen voor Nederlandse bedrijven. De Nederlandse agrofoodsector blinkt uit in innovaties en productiviteit (Bron: Rijksoverheid). Tot de sector worden o.a. de landbouw, voedingsmiddelenindustrie, groot- en detailhandel in voeding- en levensmiddelen, maar ook biotechnologische en agrarische research gerekend.

De werkgelegenheid in de agrofood neemt in de periode 2009-2012 jaarlijks af. Vergeleken met 2009 is het aantal banen in 2012 5,6 procent lager. Het aantal vestigingen is in dezelfde periode met 3,5 procent teruggelopen.

Figuur 3.1
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, agrofood (2009-2012).

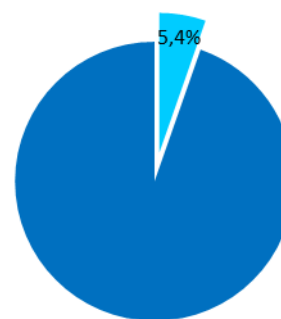

Figuur 3.2
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, agrofood (2009-2012).

De werkgelegenheid in de agrofood is met name te vinden in vestigingen met maximaal 10 banen (41,6 procent) en minimaal 50 banen (40,1 procent). Het aandeel vrouwen ligt met 29,3 procent onder het aandeel vrouwen in de totale Nederlandse werkgelegenheid (44,4 procent).

Figuur 3.3
Werkgelegenheidsaandeel agrofood (2012).

Tabel 3.4
Kenmerken agrofood (2012).

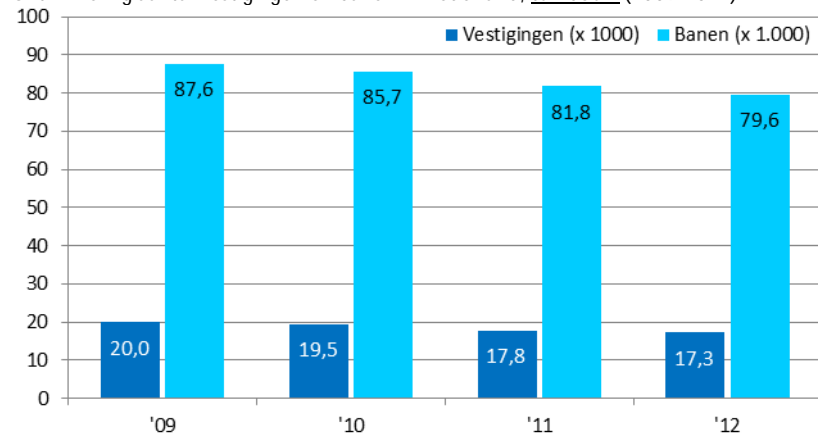
Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	41,6%
- 10-50 banen	18,3%
- Meer dan 50 banen	40,1%
Aandeel vrouwen	29,3%
Aandeel grote banen	89,2%

3.4 Tuinbouw

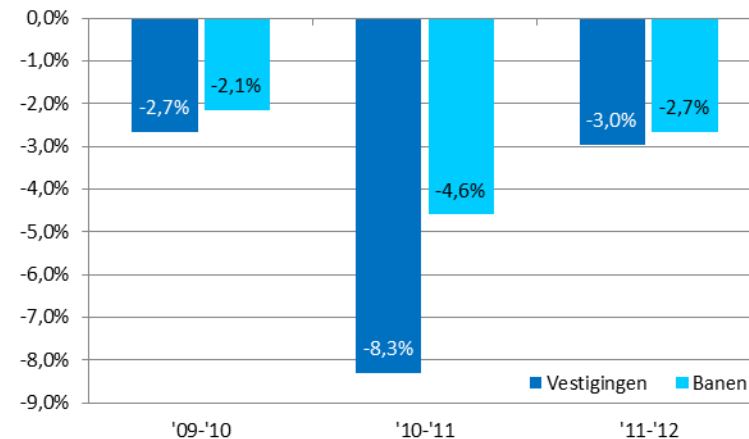
De sector tuinbouw en uitgangsmaterialen loopt voorop in de ontwikkeling van gewassen die minder gevoelig zijn voor de weersomstandigheden, of minder gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben. De ambitie is om in 2020 wereldmarktleider te zijn op het gebied van duurzame oplossingen voor maatschappelijke problemen (Bron: Rijksoverheid). Tot de topsector tuinbouw behoren onder andere de teelt en verwerking van bloemen & planten en groenten & fruit als ook behandeling van zaden.

In 2009-2012 is het aantal banen in de tuinbouw jaarlijks gedaald, waarbij er met name in 2010-2011 sprake was van een forse krimp. Ook het aantal vestigingen daalt. De topsector heeft (vooral nog) met 1 procent een bescheiden aandeel in de Nederlandse werkgelegenheid.

Figuur 3.4
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, tuinbouw (2009-2012).

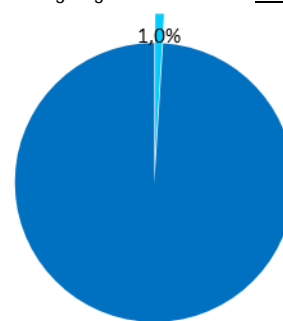

Figuur 3.5
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, tuinbouw (2009-2012).

Ruim de helft van de werkgelegenheid in de tuinbouw is te vinden in vestigingen met maximaal 10 banen. Hierin onderscheidt de sector zich samen met agrofood en creatieve industrie van andere topsectoren. Het aandeel grote banen ligt met 84,2 procent onder het aandeel grote banen in de totale Nederlandse werkgelegenheid (85,4 procent).

Figuur 3.6
Werkgelegenheidsaandeel tuinbouw (2012).

Tabel 3.5
Kenmerken tuinbouw (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	57,2%
- 10-50 banen	24,8%
- Meer dan 50 banen	18,0%
Aandeel vrouwen	34,8%
Aandeel grote banen	84,2%

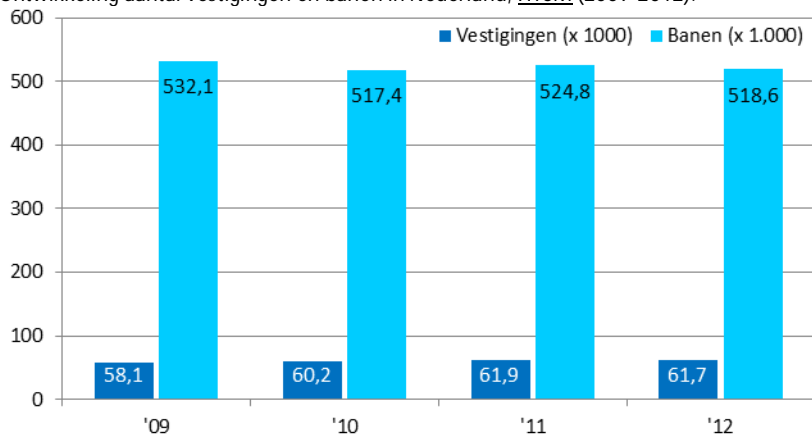

3.5 Hightech systemen en materialen

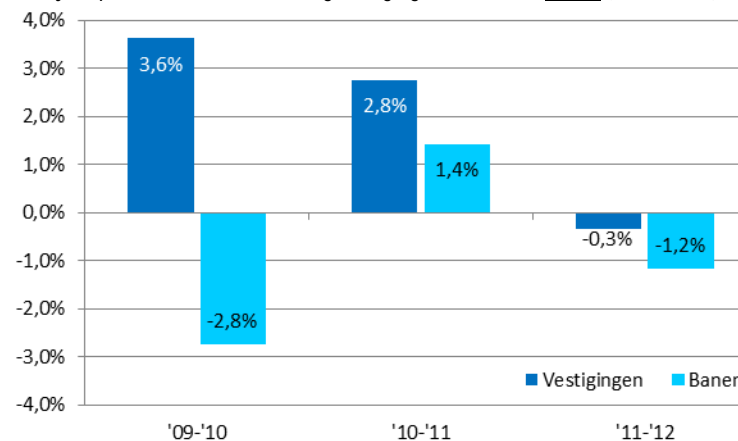
Innovatie is noodzakelijk voor bedrijven die willen doorgroeien. De ontwikkeling van nieuwe technologieën is vaak duur en vraagt om specialistische kennis. Vaak is het niet zeker of de technologie wel succesvol wordt, dit vraagt om een goede strategie. Nederland heeft met zowel grote als kleinere bedrijven een sterke positie in specifieke (niche) markten van de high-techsector, zoals lithografie en medische apparaten (Bron: Rijksoverheid). Naast maakindustrie ('vervaardiging van ...') wordt ook spoor- en ontwikkelingswerk (S&O of R&D) tot deze topsector gerekend.

Het aantal banen in de sector hightech systemen en materialen schommelt de laatste vier jaar. Na een banengroei in 2011 is er in 2012 een afname van de werkgelegenheid met 1,2 procent. Ten aanzien van het aantal vestigingen geldt dat er sprake is van een omslag van groei naar krimp. Ook het aantal vestigingen is in 2012 namelijk (licht) kleiner geworden.

Figuur 3.7
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, HTSM (2009-2012).

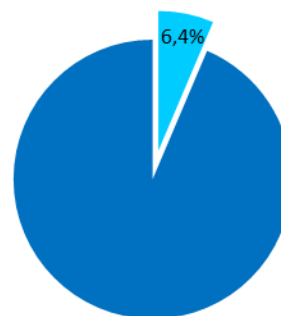

Figuur 3.8
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, HTSM (2009-2012).

Met ruim een half miljoen banen is het aandeel in de Nederlandse werkgelegenheid 6,4 procent. De werkgelegenheid is vergeleken met de meeste andere topsectoren redelijk verspreid over zowel grote als kleine(re) vestigingen. Verder werken relatief weinig vrouwen in deze topsector (16,2 procent versus 44,4 procent in totale Nederlandse werkgelegenheid).

Figuur 3.9
Werkgelegenheidsaandeel HTSM (2012).

Tabel 3.6
Kenmerken HTSM (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	19,6%
- Minder dan 10 banen	24,1%
- 10-50 banen	56,4%
- Meer dan 50 banen	16,2%
Aandeel vrouwen	96,2%
Aandeel grote banen	96,2%

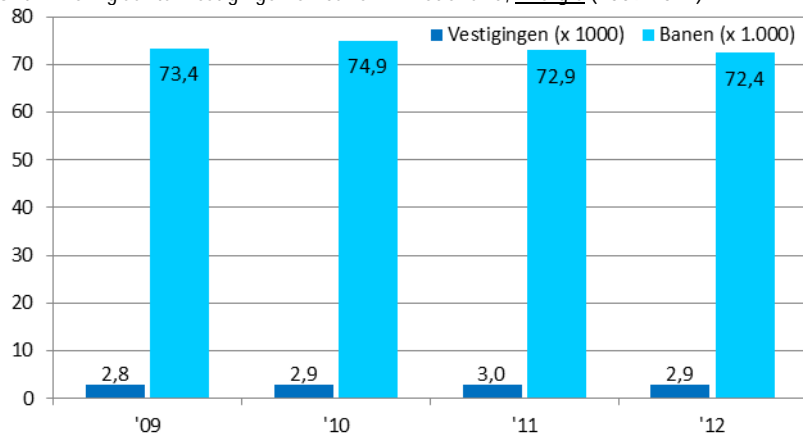

3.6 Energie

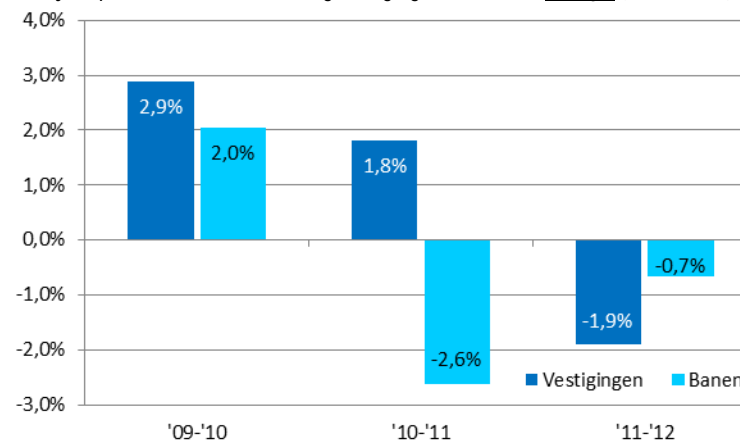
Een goede en betrouwbare energievoorziening is belangrijk voor de Nederlandse samenleving. De energievoorziening moet zo betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam mogelijk zijn. De groeiende vraag naar (duurzame) energie biedt allerlei kansen voor de energiesector. Bijvoorbeeld op het gebied van opwekking, transport en handel van energie. Nederland heeft een goede uitgangspositie om hiervan te profiteren (Bron: Rijksoverheid). De topsector energie omvat winning van olie en gas, productie & distributie van elektriciteit en vervaardiging van gerelateerde producten.

In de topsector energie zijn in Nederland 72.430 banen. Na de topsector water is dit qua aantal banen de kleinste sector. Ook het aantal vestigingen is, vergeleken met de andere topsectoren beperkt, met 2.920 vestigingen. Nadat in 2011 het aantal banen al afnam, is er in 2012 sprake van een daling van het aantal banen en het aantal vestigingen.

Figuur 3.10
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Energie (2009-2012).

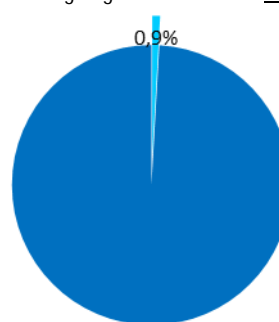

Figuur 3.11
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Energie (2009-2012).

Het werkgelegenheidsaandeel van de topsector energie is met 0,9 procent bescheiden. Ruim driekwart van de – overwegend grote - banen in deze sector behoort tot vestigingen met minimaal 50 banen.

Figuur 3.12
Werkgelegenheidsaandeel Energie (2012).

Tabel 3.7
Kenmerken Energie (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	7,1%
- 10-50 banen	14,7%
- Meer dan 50 banen	78,2%
Aandeel vrouwen	20,0%
Aandeel grote banen	98,3%

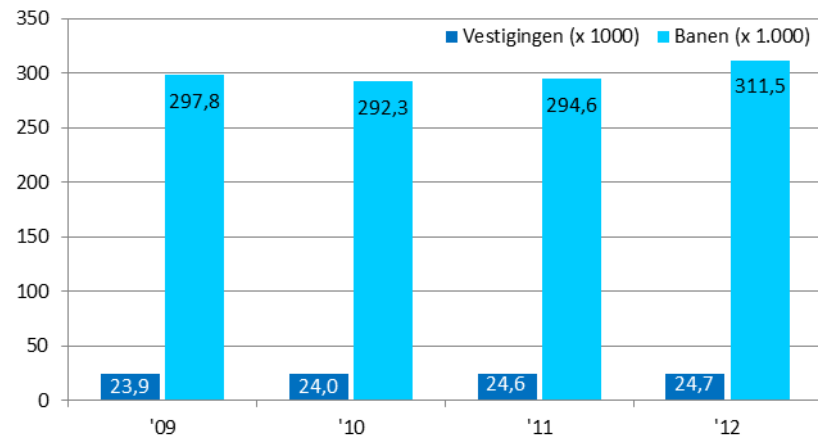

3.7 Logistiek/mainports

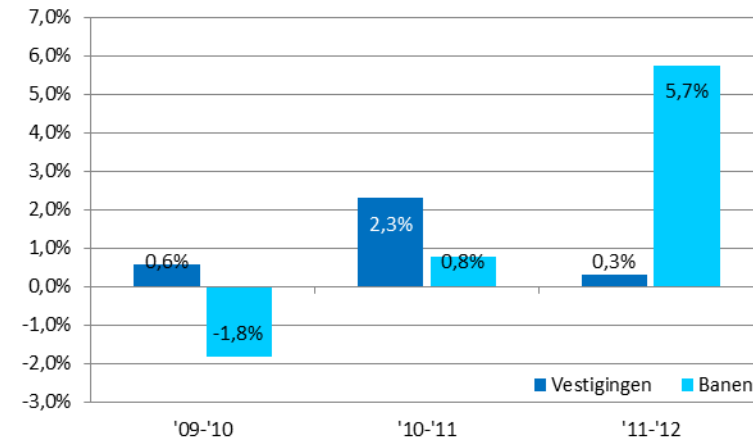
Wereldwijd groeit het transport van goederen sterk. Bovendien stellen klanten hoge eisen aan de kwaliteit van het transport. Het vervoer moet bijvoorbeeld zo duurzaam en snel mogelijk zijn. De logistieke sector wil op deze ontwikkeling inspringen om zo uit te groeien naar een internationale toppositie (Bron: Rijksoverheid). Naast goederenvervoer over weg, water en door de lucht behoren ook dienstverlening voor vervoer en laden & lossen tot deze topsector.

De topsector logistiek omvat in totaal 311.480 banen. Daar waar het aantal vestigingen ongeveer gelijk is gebleven, is het aantal banen in 2012 wel sterk gestegen ten opzichte van 2011. Er zijn vergeleken met vorig jaar 16.910 banen bij gekomen (+5,7 procent).

Figuur 3.13
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Logistiek (2009-2012).

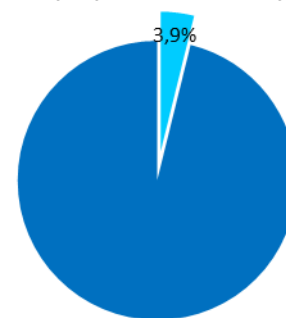

Figuur 3.14
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Logistiek (2009-2012).

Door de werkgelegenheidsgroei is het aandeel van deze sector in de Nederlandse werkgelegenheid gestegen van 3,6 procent in 2011 naar 3,9 procent in 2012. In de sector wordt 1 op de 5 banen ingevuld door een vrouw.

Figuur 3.15
Werkgelegenheidsaandeel Logistiek (2012).

Tabel 3.8
Kenmerken Logistiek (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	15,3%
- 10-50 banen	22,9%
- Meer dan 50 banen	61,8%
Aandeel vrouwen	21,3%
Aandeel grote banen	90,1%

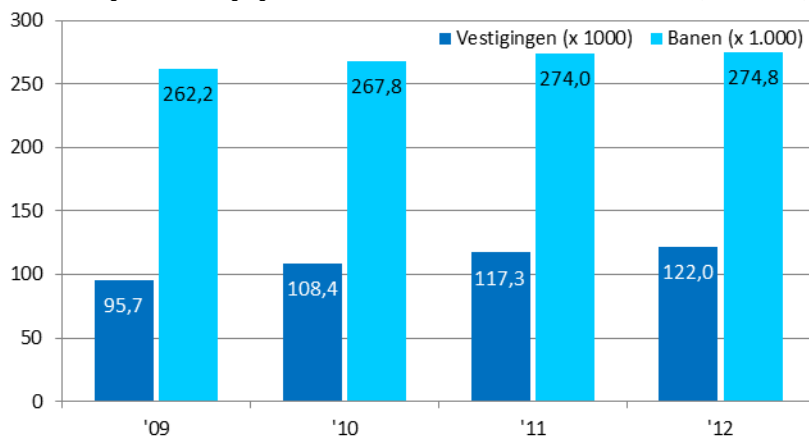

3.8 Creatieve industrie

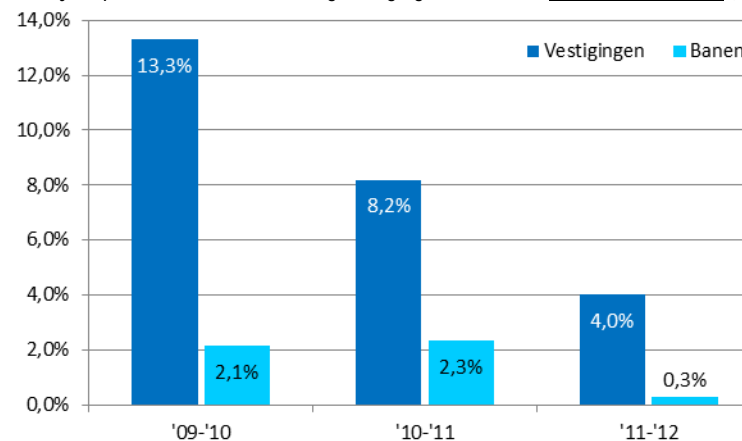
De creatieve sectoren (zoals design, media en entertainment, mode, gaming en architectuur) zorgen ervoor dat steden aantrekkelijk worden voor toeristen, bedrijven en bewoners. Ook in het buitenland is Nederland beroemd om haar creatieve sector, bijvoorbeeld door Dutch Design, gebouwen van architecten en musici (Bron: Rijksoverheid). Media-gerelateerde bedrijvigheid, reclame- en ontwerpbureaus, kunst & cultuur en musea zijn voorbeelden van bedrijfsklassen in de creatieve industrie.

In 2012 zijn er zo'n kwart miljoen banen in de topsector creatieve industrie. Dit is licht meer dan in 2011. Voor de creatieve industrie geldt dat in 2009-2012 het aantal banen en het aantal vestigingen jaarlijks nog (bescheiden) toeneemt, al wordt de groei wel steeds kleiner.

Figuur 3.16
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Creatieve industrie (2009-2012).

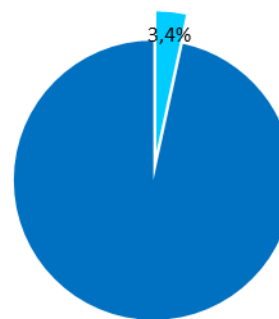

Figuur 3.17
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Creatieve industrie ('09-'12).

In totaal is de creatieve industrie in 2012 goed voor 3,4 procent van de werkgelegenheid in Nederland. Qua structuur kent de creatieve industrie vergeleken met andere topsectoren veel banen bij vestigingen met maximaal 10 banen. Daarnaast is het aandeel vrouwen dat werkzaam is in deze sectoren hoger dan in de meeste andere topsectoren.

Figuur 3.18
Werkgelegenheidsaandeel Creat. industrie (2012).

Tabel 3.9
Kenmerken Creat. industrie (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	61,8%
- 10-50 banen	18,9%
- Meer dan 50 banen	19,3%
Aandeel vrouwen	41,0%
Aandeel grote banen	82,7%

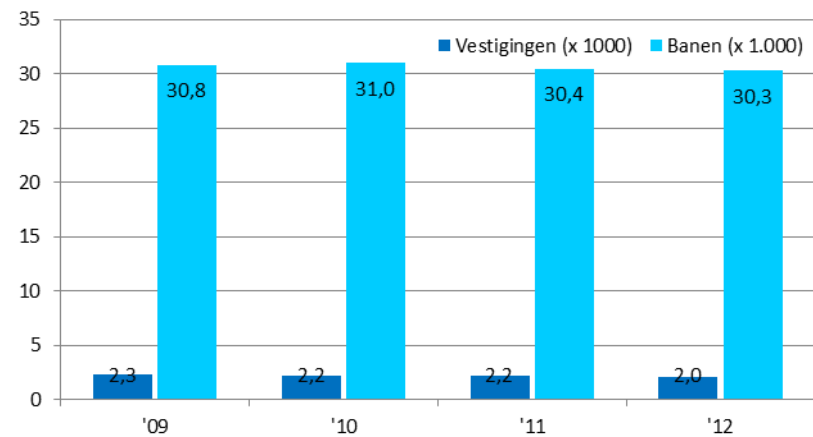

3.9 Water

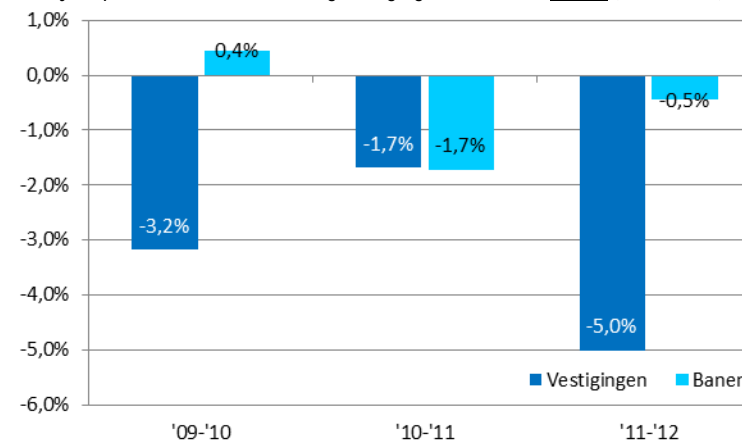
De watersector richt zich op bescherming van de Nederlandse kust, maar ook op waterbesparende systemen en technologieën voor waterhergebruik. Er zal steeds minder zoetwater beschikbaar zijn voor consumenten. Nederland wil hierop inspelen, bijvoorbeeld door duurzame oplossingen te vinden voor overstromingen of een tekort aan zoetwater. Water is een markt waarin veel verandert, maar waar ook veel winst is te behalen (Bron: Rijksoverheid). Naast de bouw van vaartuigen en natte waterbouw (o.a. baggerwerkzaamheden) valt de winning, distributie en zuivering van water onder de topsector water.

De topsector water is qua vestigingen en werkgelegenheid de kleinste van de 9 topsectoren. In totaal bevat de sector 30.280 banen, verdeeld over 2.050 vestigingen. Vergeleken met 2011 is de omvang van de sector afgenomen. Met name het aantal vestigingen is relatief sterk gekrompen (-5,0 procent).

Figuur 3.19
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Water (2009-2012).

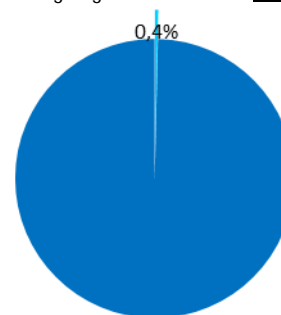

Figuur 3.20
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Water (2009-2012).

De topsector water heeft, net als in 2011, een werkgelegenheidsaandeel van 0,4 procent. Binnen de sector zijn voornamelijk grote banen te vinden (97,5 procent). Alleen in de chemie en energie is het aandeel grote banen nog groter. Het aandeel vrouwen is met 15,9 procent het laagst van alle topsectoren.

Figuur 3.21
Werkgelegenheidsaandeel Water (2012).

Tabel 3.10
Kenmerken Water (2012).

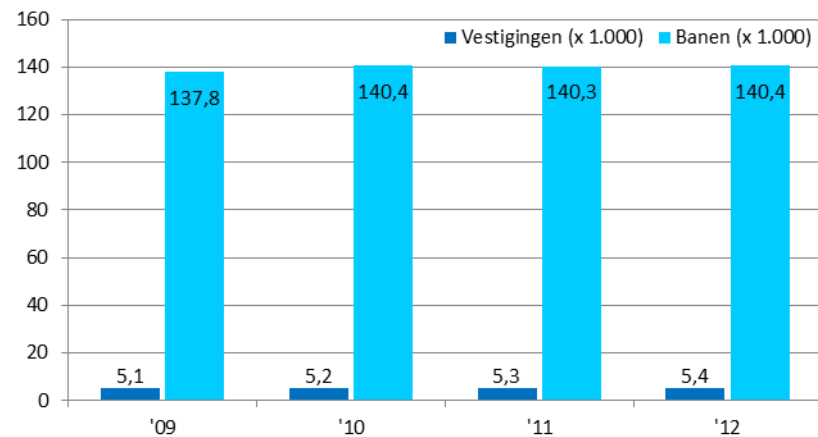
Kenmerk	Wg-aandeel
Groote vestigingen	
- Minder dan 10 banen	12,8%
- 10-50 banen	19,9%
- Meer dan 50 banen	67,3%
Aandeel vrouwen	15,9%
Aandeel grote banen	97,5%

3.10 Life sciences

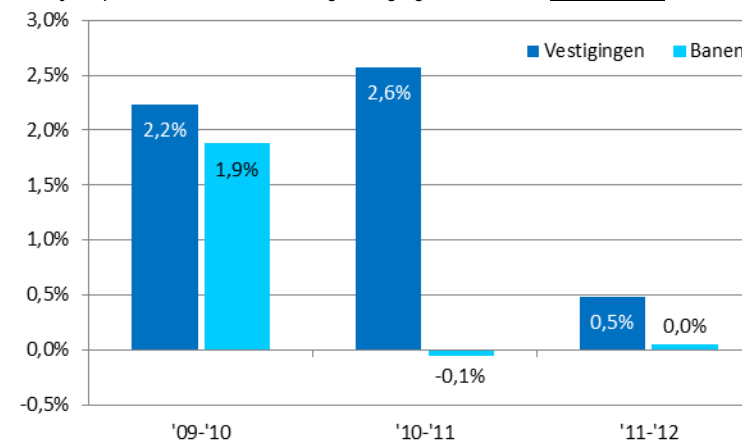
De markt voor life sciences groeit door de vergrijzing, de toename van sommige ziekten en medische innovaties. Deze innovaties zijn te danken aan doorbraken in genomiconderzoek, stamcelonderzoek en ander biologisch onderzoek. Nederland hoort op onderzoekgebied bij de internationale top, dus er is winst te behalen als bedrijven er in slagen om deze kennis vaker om te zetten in nieuwe medicijnen of technologieën (Bron: Rijksoverheid). Onder deze topsector vallen de ontwikkeling en vervaardiging van medicijnen en medische apparatuur, biotechnologisch onderzoek en aan gezondheid- & voeding-gerelateerd speur- & ontwikkelingswerk.

De topsector life sciences telt in 2012 140.410 banen, verdeeld over 5.370 vestigingen. Daarmee komt het gemiddeld aantal banen uit op 26,1 per vestiging. Alleen de chemie heeft een groter aantal banen per vestiging. Na de groei in 2010 is in 2011 en 2012 het aantal banen ongeveer gelijk gebleven.

Figuur 3.22
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Life sciences (2009-2012).

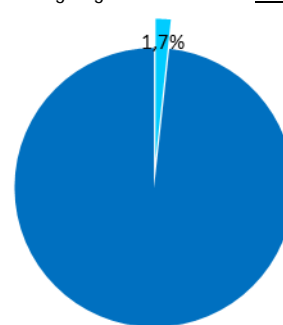

Figuur 3.23
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Life sciences (2009-2012).

In aansluiting op het relatief grote aantal banen per vestiging is het overgrote deel van de werkgelegenheid ook te vinden in vestigingen met minimaal 50 banen. Ruim de helft van het aantal banen wordt ingenomen door vrouwen. Hierin onderscheidt de topsector zich van de 8 andere sectoren, aangezien in alle andere sectoren het aandeel vrouwen onder het landelijk gemiddelde ligt.

Figuur 3.24
Werkgelegenheidsaandeel Life sciences (2012).

Tabel 3.11
Kenmerken Life sciences (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	
- Minder dan 10 banen	7,7%
- 10-50 banen	12,0%
- Meer dan 50 banen	80,3%
Aandeel vrouwen	56,2%
Aandeel grote banen	93,7%

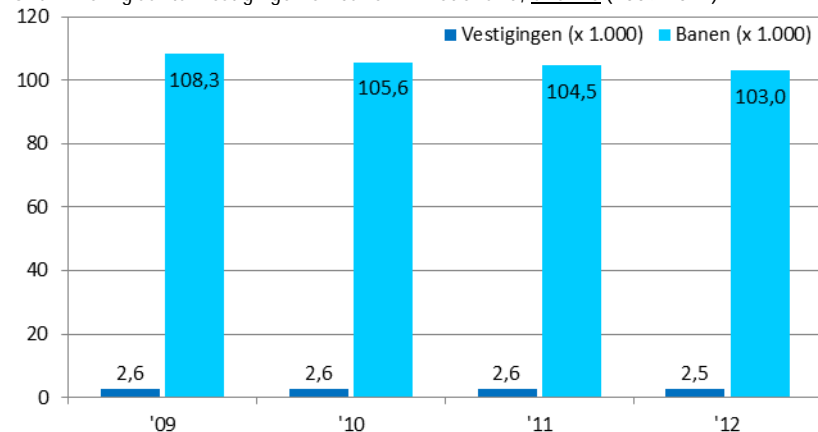

3.11 Chemie

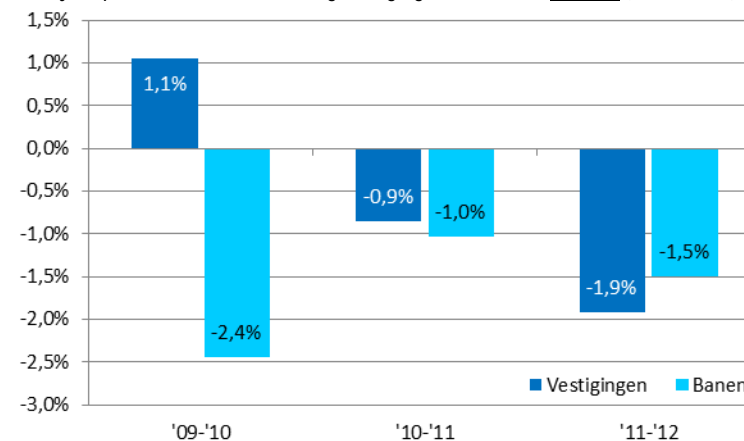
De chemische industrie maakt en bewerkt producten door de chemische samenstelling van bestaande stoffen te veranderen. In de categorieën basischemie, voedingsingrediënten, coatings en high performance materialen hoort Nederland tot de top. Ook de chemische industrie heeft te maken met het probleem dat grondstoffen opraken of niet eenvoudig beschikbaar zijn, maar dit zorgt ook voor mogelijkheden (Bron: Rijksoverheid). Voorbeelden van wat gerekend wordt tot deze sector zijn aardolieverwerking, vervaardiging van chemicaliën en chemische producten, en de rubber- en kunststofindustrie.

De werkgelegenheid in de chemie is gedaald van 108.270 banen in 2009 naar 102.980 banen in 2012 (-4,9 procent). De laatste twee jaar is ook het aantal vestigingen afgenomen. De sector is grootschalig van opzet, met gemiddeld 41 banen per vestiging. Geen andere topsector komt hierbij in de buurt.

Figuur 3.25
Ontwikkeling aantal vestigingen en banen in Nederland, Chemie (2009-2012).

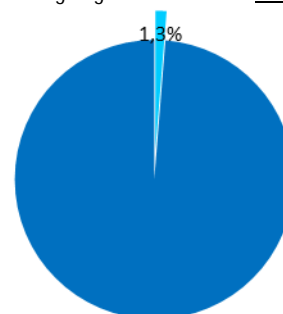

Figuur 3.26
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling vestigingen en banen, Chemie (2009-2012).

In aansluiting op het relatief grote aantal banen per vestiging is het overgrote deel van de werkgelegenheid ook te vinden in vestigingen met minimaal 50 banen. Voor bijna alle banen geldt dat het om grote banen gaat. Samen met de topsector energie heeft de chemie het grootste aandeel grote banen.

Figuur 3.27
Werkgelegenheidsaandeel Chemie (2012).

Tabel 3.12
Kenmerken Chemie (2012).

Kenmerk	Wg-aandeel
Grootte vestigingen	1,3%
- Minder dan 10 banen	4,3%
- 10-50 banen	14,8%
- Meer dan 50 banen	80,9%
Aandeel vrouwen	21,4%
Aandeel grote banen	98,6%

Jaarlijkse PAR-enquête rijke bron voor Economic Board Utrecht

De Economic Board Utrecht is in 2012 opgericht om de regionale economie in Utrecht te stimuleren door overheden, ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties meer met elkaar te laten samenwerken. We gaan daarmee in Utrecht net een stapje verder dan de 'triple helix' en maken daar een 'quadruple helix' van: de rol van groepen in de samenleving, onder wie consumenten, is door social media maar ook door technologie veel groter geworden.

Waarom heeft Utrecht een Economic Board nodig? Het is Utrecht economisch de afgelopen twintig jaar economisch zeer voor de wind gegaan, en onze basis is nog steeds solide: een jonge, hoogopgeleide beroepsbevolking, een grote concentratie van kennisinstellingen, centraal gelegen met een prettig woon- en leefklimaat, een gediversifieerde economie. Toch merken we nu ook in Utrecht de effecten van de aanhoudende laagconjunctuur, met name in de zakelijke en financiële dienstverlening en de non-profitsector. Ook signaleren we dat er relatief weinig relaties zijn tussen bedrijven, kennisinstellingen en overige organisaties in de regio. Daardoor wordt niet al het economisch groeipotentieel benut.

PAR vormde basis voor strategie

Dat betekent dat de Economic Board Utrecht in haar ondersteuning een stapje verder gaat dan bestaande partijen die zorg dragen voor essentiële randvoorwaarden zoals bereikbaarheid, voldoende vastgoed van voldoende kwaliteit, goed opgeleid personeel en kwaliteit van ondernemerschap. De Board kijkt bijvoorbeeld nadrukkelijk naar de groeimarkten van de toekomst en probeert daar allianties op te formeren waar die nog ontbreken. Dat vraagt om ondersteuning van de Board met trendanalyses maar met actuele data over regionaal-economische kernindicatoren. Het Provinciaal Arbeidsplaatsenregister (PAR) is daarbij een van de belangrijkste, zo niet de belangrijkste bron met betrouwbare regionaal-economische data over banen en vestigingen naar sector, locatie, grootteklasse etc. De consistente meting sinds 1996 maakt het mogelijk

om groei en krimp van sectoren te monitoren. Het PAR vormde in 2012 de basis onder de eerste editie van de Economische Verkenningen Utrecht, waarin bewust de gehele Utrechtse economie in beeld werd gebracht en gebenchmarked met andere Nederlandse regio's (http://www.economicboardutrecht.nl/wp-content/uploads/2012/10/TNO-2012-R10397-Economische-Verkenningen-Regio-Utrecht_3.pdf). Daaruit kwamen bijvoorbeeld onze specialisaties naar voren in zakelijke diensten en ICT. Dit inzicht heeft er mede toe geleid dat de dienstverlenende sectoren nu een belangrijke rol spelen in de strategische agenda van de Economic Board. Ook is mede op basis van deze verkenningen de zorgsector aangemerkt als thema, in relatie tot de grote maatschappelijke uitdagingen zoals vergrijzing en betaalbare en toegankelijke zorg. PAR en LISA vormden met hun microdata ook de basis onder verdiepend sectoronderzoek zoals de Gamesmonitor (http://www.taskforceinnovatie.nl/media/files/2012tfigamesmonitor_0.pdf).

Themavragen over regionale economie

Wat de jaarlijkse PAR-enquête in Utrecht bovendien extra bruikbaar maakt, is de inspanning van de provincie Utrecht om themavragen toe te voegen. Via deze enquête worden ieder jaar meer dan 70.000 bedrijven benaderd; met een respons van 15.000 beschikt Utrecht daarmee over een zeer rijk bestand met microdata. De afgelopen jaren hebben vragen meegelopen over bijvoorbeeld samenwerking tussen bedrijven en instellingen, duurzaamheid, innovatie en arbeidsmarkt. Daarmee wordt de PAR-enquête een goede aanvulling op bijvoorbeeld de CIS-enquêtes (CBS) en MKB-panels (EIM), die niet altijd te regionaliseren zijn. We zouden het toejuichen als meer regio's deze mogelijkheid openen en daarbij tegelijk relevante vragen voor de regionale economie op elkaar afstemmen. Daardoor worden Nederlandse regio's onderling met elkaar vergelijkbaar. Bovendien zorgen de bundeling en afstemming ervoor dat de enquêtedruk onder bedrijven wat afneemt.

Monique Roso

onderzoekscoördinator Economic Board Utrecht

monique.roso@economicboardutrecht.nl

4. Werkgelegenheidsprofiel provincies

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt het werkgelegenheidsprofiel van alle provincies aan bod. Daarbij wordt de werkgelegenheidsontwikkeling 2000-2012 en het aantal banen naar sector getoond. De provincies worden vergeleken met Nederland.

4.2 Totaalbeeld provincies

De onderstaand tabel geeft de kerncijfers voor 2012 per provincie weer.

Tabel 4.1
Werkgelegenheidsontwikkeling per provincies (2011-2012).

Provincie	Abs. 2012	Wg-aandeel	2011-2012	% 2011-2012
Groningen	280.070	3,5%	530	0,2%
Friesland	287.070	3,6%	-760	-0,3%
Drenthe	210.700	2,6%	-680	-0,3%
Overijssel	543.880	6,7%	-3.360	-0,6%
Flevoland	178.300	2,2%	330	0,2%
Gelderland	989.540	12,2%	1.480	0,1%
Utrecht	676.000	8,4%	-3.700	-0,5%
Noord-Holland	1.435.490	17,8%	-3.720	-0,3%
Zuid-Holland	1.547.130	19,1%	-22.050	-1,4%
Zeeland	170.860	2,1%	-2.160	-1,3%
Noord-Brabant	1.240.240	15,3%	-16.150	-1,3%
Limburg	525.480	6,5%	-6.720	-1,3%
Nederland	8.084.740	100,0%	-56.960	-0,7%

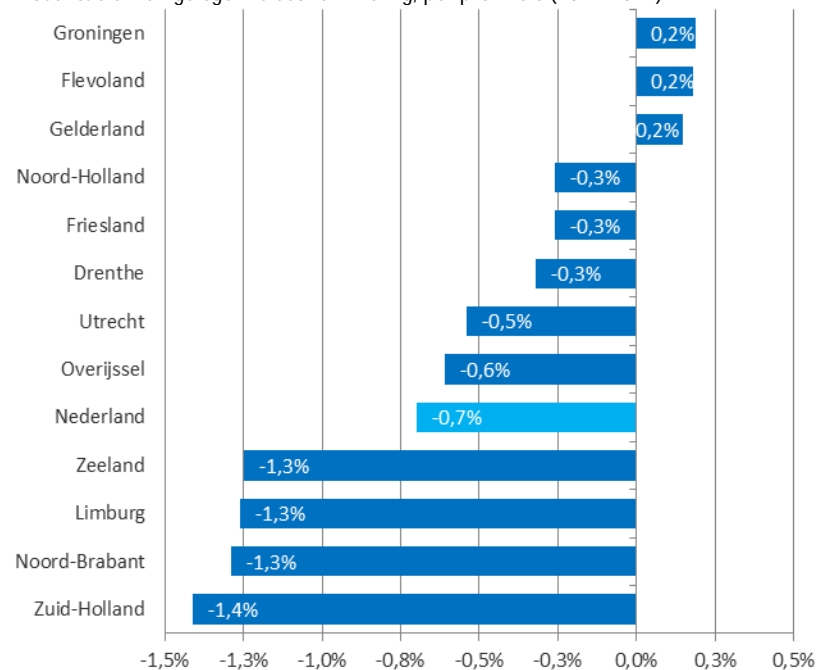
Noord- en Zuid-Holland hebben het grootste aandeel in de Nederlandse werkgelegenheid. Samen herbergen deze twee provincies bijna 3 miljoen banen. Was jarenlang Flevoland de provincie met het minste aantal banen, sinds 2009 is dit Zeeland. En het verschil tussen beide provincies is op basis van de werkgelegenheidsontwikkeling 2011-2012 ook groter geworden, aangezien Flevoland een bescheiden toename van het aantal banen heeft en Zeeland een werkgelegenheidsverlies heeft.

<kaartje>

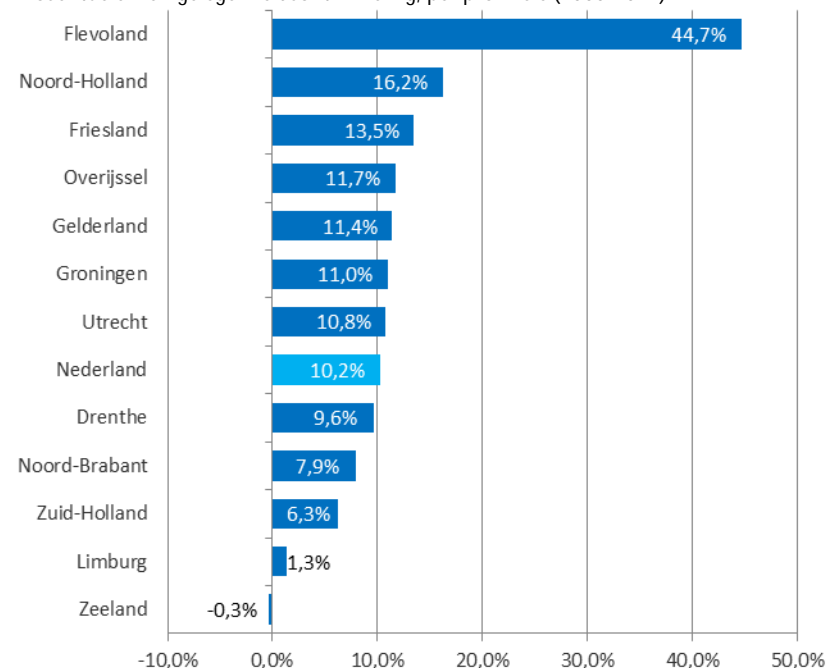
Zuid-Holland levert het meest in De meeste Nederlandse provincies hebben in 2012 minder banen dan in 2011. Alleen Groningen, Flevoland en Gelderland hebben een werkgelegenheidsgroei. Waren het in 2011 – met uitzondering van Groningen - vooral de noordelijke provincies die een mindere werkgelegenheidsontwikkeling kenden, in 2012 is de teruggang in het aantal banen juist in de zuidelijke provincies Zeeland, Limburg, Noord-Brabant en Zuid-Holland sterker dan het landelijk gemiddelde. Noord-Brabant heeft in 2012 16.150 en Zuid-Holland 22.050 banen minder.

Figuur 4.1
 Procentuele werkgelegenheidsontwikkeling, per provincie (2011-2012).

Flevoland procentueel meeste banen erbij tussen 2000 en 2012 Uitgaande van de periode 2000-2012 dan onderscheidt Flevoland zich duidelijk van de overige Nederlandse provincies met een groeipercentage die richting de 50 procent gaat. Ook hier is de werkgelegenheidsontwikkeling van de zuidelijke provincies onder het landelijk gemiddelde gelegen. Enige provincie met in 2012 een kleiner aantal banen dan in 2000 is Zeeland. In absoluut opzicht hebben Noord-Holland (200.660 banen erbij) en Gelderland (+101.490 banen) de sterkste werkgelegenheidstoename.

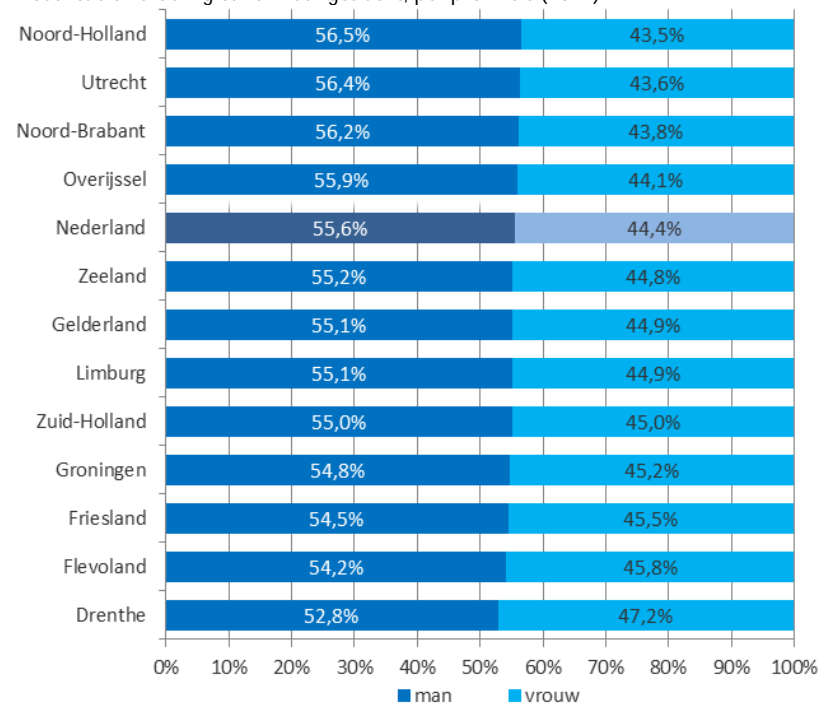
Figuur 4.2
 Procentuele werkgelegenheidsontwikkeling, per provincie (2000-2012).

Weinig onderscheid in banenverdeling naar geslacht

De banenverdeling man-vrouw verschilt weinig tussen de provincies. Noord-Holland heeft het hoogste aandeel mannen in de werkgelegenheid (56,5 procent) en Drenthe het laagste aandeel (52,8 procent). Er zit dus maar 3,7 procentpunt verschil tussen.

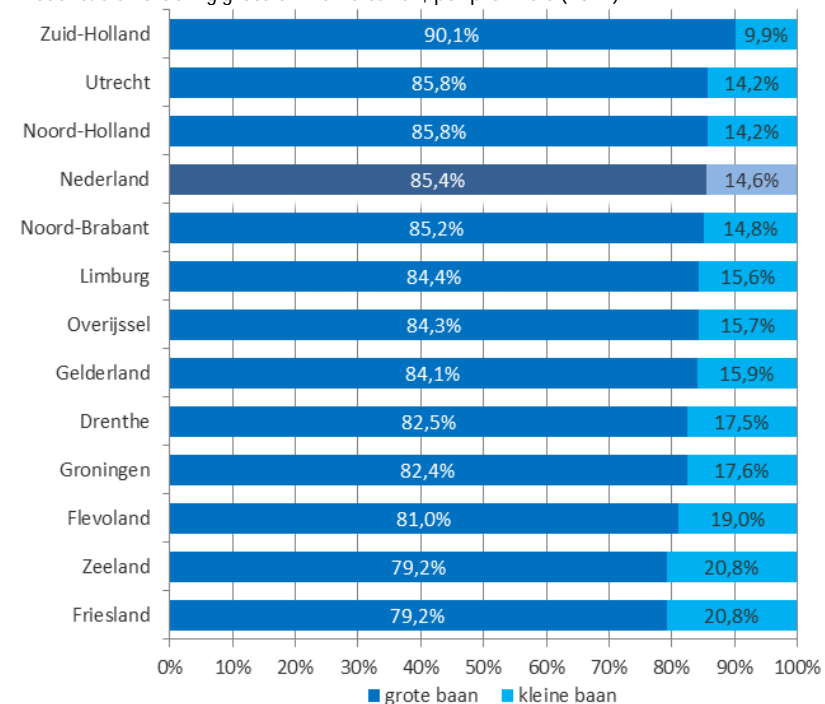
Figuur 4.3
Procentuele verdeling banen naar geslacht, per provincie (2012).

Zuid-Holland grootste aandeel grote banen

Bij verdeling grote en kleine banen is meer variatie tussen de provincies zichtbaar. Friesland en Zeeland hebben het laagste aandeel grote banen, terwijl Zuid-Holland zich onderscheidt met meer dan 90 procent grote banen. De drie Randstad-provincies vormen de top 3 qua aandeel grote banen.

Figuur 4.4
Procentuele verdeling grote en kleine banen, per provincie (2012).

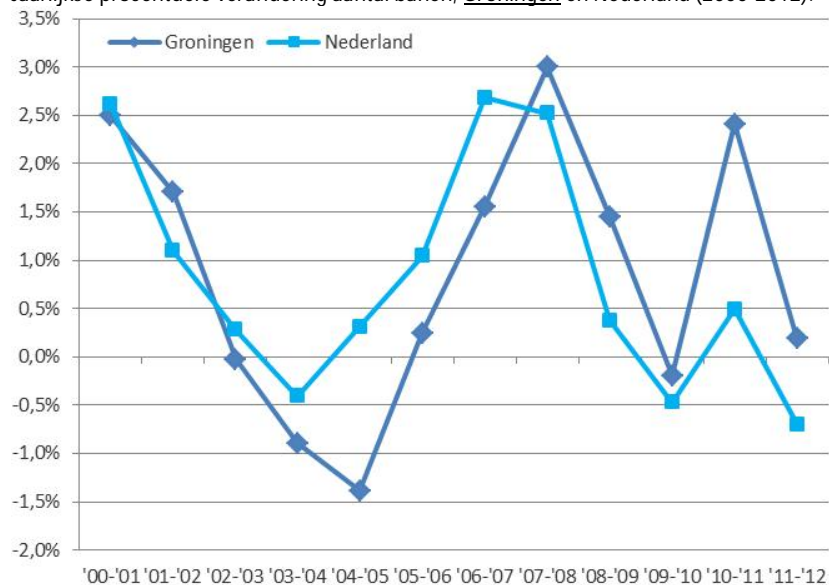

4.3 Groningen

Groningse werkgelegenheid groeit nog licht

De werkgelegenheid in de provincie Groningen heeft zich ontwikkeld van 279.540 banen in 2011 naar 280.070 banen in 2012. Groningen is een van de weinige provincies met een werkgelegenheidswinst. Zoals de onderstaande figuur duidelijk weergeeft, is de Groningse werkgelegenheidsontwikkeling sinds 2008 beter dan landelijk gemiddeld. De jaarlijkse procentuele verandering in het aantal banen ligt vanaf dan elk jaar boven het landelijk niveau.

Figuur 4.5
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Groningen en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 27.690 banen bijgekomen in de provincie Groningen, wat een procentuele groei van 11,0 procent is. Dit is iets meer dan het landelijk groeipercentage van 10,2 procent.

Vooraf handel & horeca dragen bij aan groei

Vergeleken met de landelijke sectorverdeling van de werkgelegenheid heeft Groningen relatief veel banen in onderwijs en zorg. Sectoren die een kleiner werkgelegenheidsaandeel hebben, zijn onder meer vervoer en opslag, zakelijke dienstverlening en de (detail- en groot-)handel. De laatste sector is wel – samen met de horeca – de sterkst gegroeide sector in 2011-2012.

Tabel 4.2
Werkgelegenheid per sector provincie Groningen (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland	Groningen	Nederland
Landbouw & visserij	9.700	3,5%	2,7%	-0,9%	-3,5%	
Industrie*)	34.860	12,4%	10,9%	-0,4%	-1,4%	
Bouw	14.570	5,2%	5,9%	-0,1%	-4,1%	
Handel	41.450	14,8%	17,6%	2,7%	-0,1%	
Transport	11.170	4,0%	5,1%	-2,9%	-2,2%	
Horeca	11.130	4,0%	4,4%	3,1%	-0,1%	
Informatie & communicatie	8.500	3,0%	3,2%	-4,8%	-0,6%	
Financiële instellingen	3.740	1,3%	2,9%	-1,1%	-1,6%	
Zakelijke diensten	36.910	13,2%	14,5%	0,9%	-0,2%	
Overheid	17.610	6,3%	5,4%	0,7%	-1,9%	
Onderwijs	23.150	8,3%	6,7%	-1,1%	-0,4%	
Zorg	54.450	19,4%	16,2%	-0,2%	1,1%	
Overige diensten	12.850	4,6%	4,4%	0,5%	-0,2%	
Totaal	280.070	100,0%	100,0%	0,2%	-0,7%	

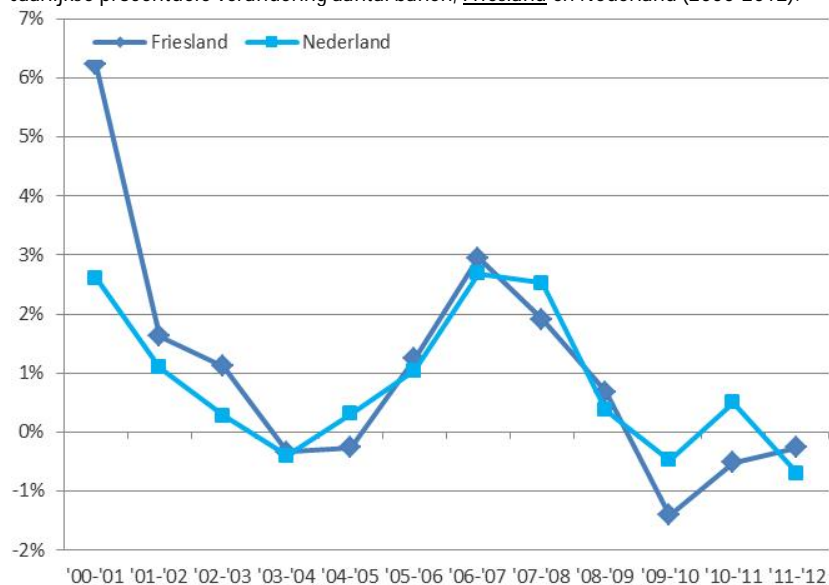
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.4 Friesland

Voor 3^e achtereenvolgende jaar krimpt aantal banen in Friesland
 In de provincie Friesland zijn er in 2012 287.070 banen. Sinds 2009, toen de Friese werkgelegenheid 293.440 banen bedroeg, neemt het aantal banen af. Echter, anders dan in 2010 en 2011 is de werkgelegenheidsontwikkeling in 2012 minder negatief dan in Nederland totaal (-0,2 procent in Friesland versus -0,7 procent in Nederland).

Figuur 4.6
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Friesland en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 34.160 banen bijgekomen in de provincie Friesland. De procentuele werkgelegenheids groei in Friesland tussen 2000 en 2012 (13,5 procent) ligt boven het landelijk groeipercentage (10,2 procent).

Zorgt groeit, bouw krimpt
 Vergeleken met de landelijke sectorverdeling heeft Friesland relatief veel banen in de landbouw, industrie en zorg. Sectoren die minder vertegenwoordigd zijn, zijn informatie & communicatie en zakelijke diensten. Vergeleken met 2011 hebben veel sectoren te maken met een banenverlies, waarbij de bouw de sterkste afname heeft. Hier staat een sterke banengroei in de zorg tegenover.

Tabel 4.3
 Werkgelegenheid per sector provincie Friesland (2011-2012).

Sector	Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Abs. 2012 Friesland	Friesland Nederland	Friesland	Nederland
Landbouw & visserij	13.180	2,7%	-2,2%	-3,5%
Industrie*)	38.370	10,9%	-1,3%	-1,4%
Bouw	18.930	5,9%	-5,6%	-4,1%
Handel	47.660	17,6%	0,0%	-0,1%
Transport	12.420	5,1%	-0,8%	-2,2%
Horeca	12.100	4,4%	-0,1%	-0,1%
Informatie & communicatie	4.390	3,2%	-1,9%	-0,6%
Financiële instellingen	9.580	2,9%	-2,3%	-1,6%
Zakelijke diensten	32.380	14,5%	0,7%	-0,2%
Overheid	13.370	5,4%	-1,7%	-1,9%
Onderwijs	20.750	6,7%	-2,7%	-0,4%
Zorg	52.040	16,2%	4,2%	1,1%
Overige diensten	11.900	4,4%	0,3%	-0,2%
Totaal	287.070	100,0%	-0,3%	-0,7%

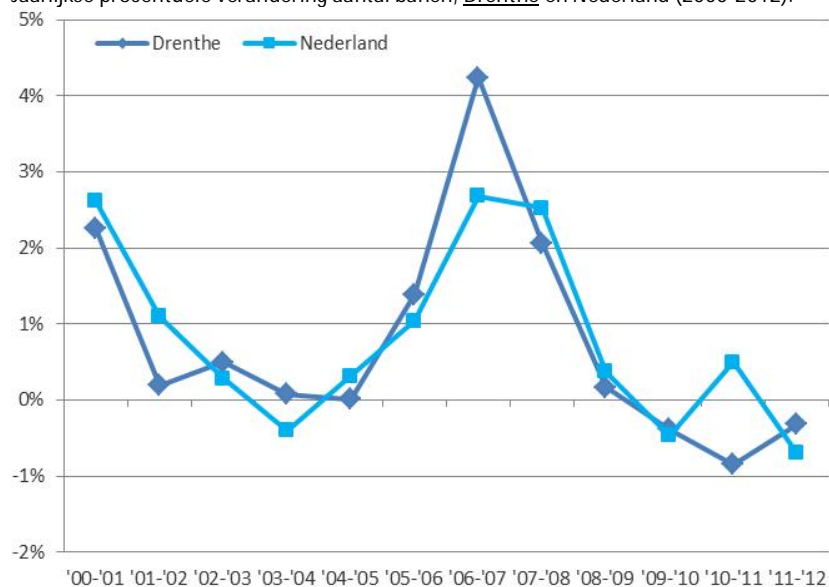
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.5 Drenthe

Werkgelegenheidsdaling in Drenthe minder groot dan vorig jaar
 Net als in Friesland ligt ook in Drenthe de werkgelegenheidsontwikkeling de laatste drie jaar onder de nullijn. Daar waar in 2011 het verschil met de landelijke werkgelegenheidsontwikkeling relatief groot was, is dat in 2012 minder het geval. De afname is juist minder sterk dan gemiddeld in Nederland (-0,3 procent versus -0,7 procent). Overigens geldt dat in de periode 2000-2012 de jaarlijkse procentuele verandering in het aantal banen in Drenthe weinig verschilt met Nederland, met als enige uitzonderingen 2007 en 2011.

Figuur 4.7
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Drenthe en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 18.510 banen bijgekomen in de provincie Drenthe (+9,6 procent). Dit is lager dan de landelijk groei (+10,2 procent).

Minder profit en meer non-profit banen

Naast de zorg hebben ook de landbouw en industrie in Drenthe vergeleken met Nederland een relatief groot aandeel in de provinciale werkgelegenheid. Met name de zakelijke dienstverlening is in Drenthe procentueel minder groot. Voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal banen in het afgelopen jaar geldt dat veel sectoren in Drenthe te kampen hebben met een dalende werkgelegenheid. Uitzonderingen vormen de non-profit sectoren overheid, onderwijs en zorg.

Tabel 4.4
 Werkgelegenheid per sector provincie Drenthe (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland	Drenthe	Nederland
Landbouw & visserij	10.100	2,7%	4,8%	2,7%	-2,9%	-3,5%
Industrie*)	26.880	7,3%	12,8%	10,9%	-0,7%	-1,4%
Bouw	13.920	3,9%	6,6%	5,9%	-6,5%	-4,1%
Handel	36.470	10,4%	17,3%	17,6%	-0,6%	-0,1%
Transport	6.840	1,9%	3,2%	5,1%	-2,5%	-2,2%
Horeca	9.530	2,7%	4,5%	4,4%	-0,1%	-0,1%
Informatie & communicatie	3.380	0,9%	1,6%	3,2%	-0,5%	-0,6%
Financiële instellingen	4.160	1,2%	2,0%	2,9%	-4,5%	-1,6%
Zakelijke diensten	23.260	6,6%	11,0%	14,5%	-1,8%	-0,2%
Overheid	12.230	3,5%	5,8%	5,4%	1,4%	-1,9%
Onderwijs	12.140	3,4%	5,8%	6,7%	1,2%	-0,4%
Zorg	43.470	12,3%	20,6%	16,2%	4,0%	1,1%
Overige diensten	8.330	2,3%	4,0%	4,4%	-1,7%	-0,2%
Totaal	210.700	59,3%	100,0%	100,0%	-0,3%	-0,7%

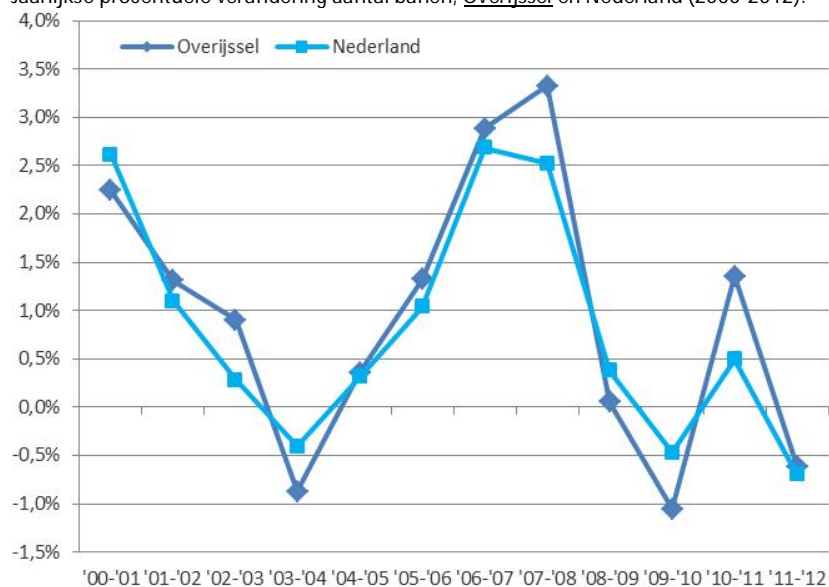
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.6 Overijssel

Na groei in 2011 in 2012 weer daling aantal banen in Overijssel
 Het aantal banen in Overijssel bedraagt in 2012 543.880. Dit is 0,6 procent lager dan in 2011. De werkgelegenheidssterugloop is daarmee verhoudingsgewijs ongeveer even sterk als in Nederland totaal. Vorig jaar onderscheidde Overijssel zich nog met een bovengemiddelde werkgelegenheids groei. Zoals onderstaande figuur laat zien, zijn in 2000-2012 de pieken (groei aantal banen) hoger en de dalen (krimp van het aantal banen) dieper vergeleken met het landelijk beeld.

Figuur 4.8
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Overijssel en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 56.960 banen bijgekomen in de provincie Overijssel. De werkgelegenheid is iets harder gegroeid in Overijssel (+11,7 procent) dan in Nederland (+10,2 procent).

Sterke daling aantal banen in de landbouw
 Sectoren die in Overijssel relatief sterk vertegenwoordigd zijn, zijn de landbouw, industrie en bouw. Het werkgelegenheidsaandeel van de zakelijke dienstverlening is in Overijssel wel kleiner dan landelijk. De werkgelegenheidsontwikkeling 2011-2012 is divers. Zo doet de sector informatie & communicatie het relatief goed, terwijl de landbouw fors aan banen heeft verloren.

Tabel 4.5
 Werkgelegenheid per sector provincie Overijssel (2011-2012).

Sector	Abs. 2012 Overijssel	Wg-aandeel		% 2011-2012	
		Overijssel	Nederland	Overijssel	Nederland
Landbouw & visserij	22.250	4,1%	2,7%	-9,4%	-3,5%
Industrie*)	78.550	14,4%	10,9%	-1,8%	-1,4%
Bouw	39.510	7,3%	5,9%	-4,3%	-4,1%
Handel	102.320	18,8%	17,6%	0,5%	-0,1%
Transport	23.120	4,3%	5,1%	-4,7%	-2,2%
Horeca	23.640	4,3%	4,4%	2,5%	-0,1%
Informatie & communicatie	10.050	1,8%	3,2%	3,2%	-0,6%
Financiële instellingen	8.670	1,6%	2,9%	-3,3%	-1,6%
Zakelijke diensten	63.510	11,7%	14,5%	1,5%	-0,2%
Overheid	26.350	4,8%	5,4%	0,0%	-1,9%
Onderwijs	38.840	7,1%	6,7%	-0,3%	-0,4%
Zorg	88.680	16,3%	16,2%	1,2%	1,1%
Overige diensten	18.390	3,4%	4,4%	1,8%	-0,2%
Totaal	543.880	100,0%	100,0%	-0,6%	-0,7%

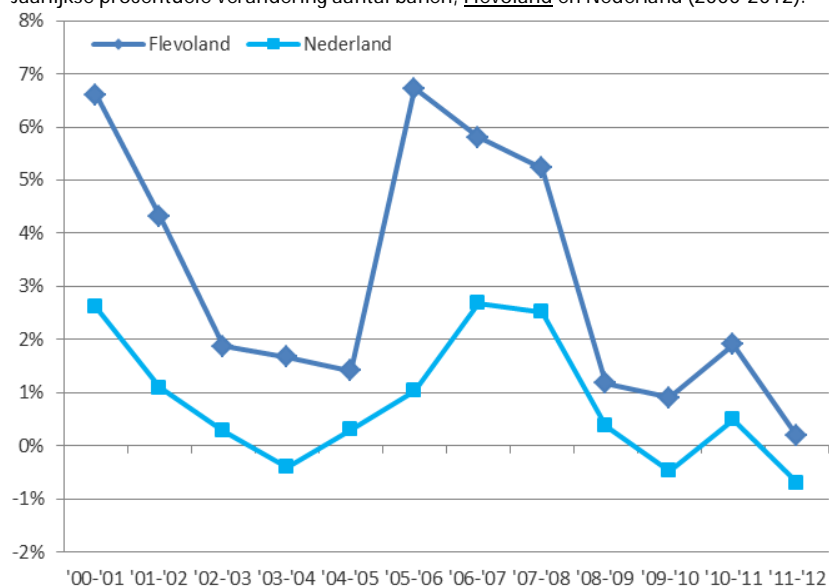
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.7 Flevoland

Werkgelegenheidsontwikkeling Flevoland nog altijd bovengemiddeld
Daar waar er landelijk sprake is van een daling van het aantal banen, laat de werkgelegenheidsontwikkeling in Flevoland nog steeds een (kleine) plus zien. De provinciale werkgelegenheid is gestegen van 177.970 in 2011 tot 178.300 in 2012, een groei van 330 banen. Wel geldt dat in de periode 2000-2012 de banengroei in Flevoland nog niet eerder zo beperkt was.

Figuur 4.9
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Flevoland en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 50.080 banen bijgekomen in de provincie Flevoland. De provincie heeft met afstand de sterkste procentuele groei van de werkgelegenheid (Flevoland +44,7 procent; Nederland +10,2 procent).

Grote sectoren handel en zorg groeien, minder werk in zakelijke dienstverlening
Vergeleken met de landelijke sectorstructuur heeft Flevoland relatief veel banen in de handel, zakelijke dienstverlening en landbouw. Sectoren die ondervertegenwoordigd zijn, zijn de zorg, transport en bouw. Er zijn een aantal sectoren in Flevoland die anders dan het landelijk beeld een stijging van de werkgelegenheid hebben in 2011-2012 (handel, horeca en overige diensten).

Tabel 4.6
Werkgelegenheid per sector provincie Flevoland (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Flevoland	Nederland	Flevoland	Nederland	Flevoland	Nederland
Landbouw & visserij	7.290	2,7%	4,1%	2,7%	-3,7%	-3,5%
Industrie*)	17.850	10,9%	10,0%	10,9%	1,0%	-1,4%
Bouw	8.110	4,5%	4,5%	5,9%	-5,4%	-4,1%
Handel	36.230	20,3%	20,3%	17,6%	2,8%	-0,1%
Transport	6.890	3,9%	3,9%	5,1%	-2,9%	-2,2%
Horeca	6.610	3,7%	3,7%	4,4%	5,8%	-0,1%
Informatie & communicatie	7.320	4,1%	4,1%	3,2%	2,6%	-0,6%
Financiële instellingen	2.420	1,4%	1,4%	2,9%	-0,3%	-1,6%
Zakelijke diensten	29.840	16,7%	16,7%	14,5%	-4,0%	-0,2%
Overheid	9.040	5,1%	5,1%	5,4%	-1,8%	-1,9%
Onderwijs	12.620	7,1%	7,1%	6,7%	-2,9%	-0,4%
Zorg	26.140	14,7%	14,7%	16,2%	4,0%	1,1%
Overige diensten	7.950	4,5%	4,5%	4,4%	5,1%	-0,2%
Totaal	178.300	100,0%	100,0%	100,0%	0,2%	-0,7%

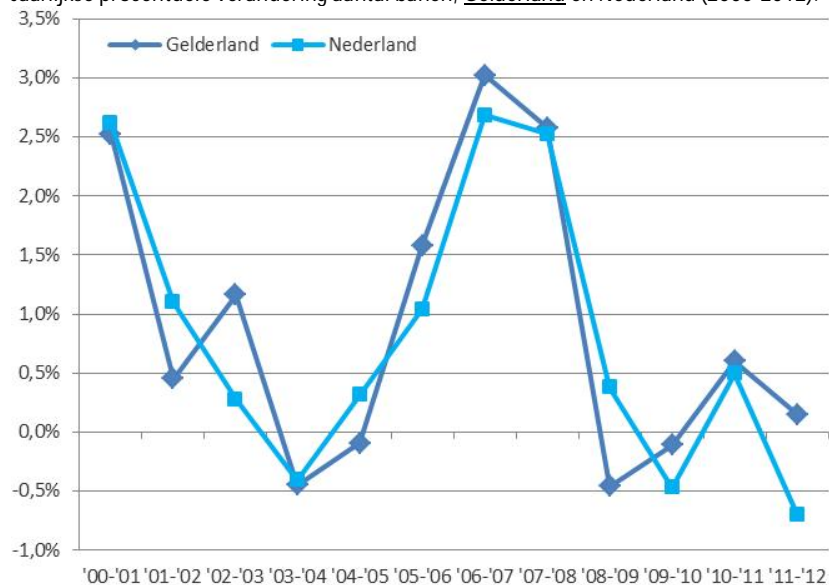
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.8 Gelderland

Werkgelegenheid in Gelderland licht gegroeid in 2012
 Gelderland is een van de drie provincies waar in 2012 nog een groei is van de werkgelegenheid. Ten opzichte van 2011 zijn er in 2012 1.480 banen bijgekomen waardoor de totale Gelderse werkgelegenheid 989.540 banen omvat. In 2009 liet Gelderland een krimp van de werkgelegenheid zien, waar er landelijk nog sprake was van banengroei. De laatste drie jaren is de werkgelegenheidsontwikkeling in Gelderland iets beter dan in Nederland totaal.

Figuur 4.10
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Gelderland en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 101.490 banen bijgekomen in de provincie Gelderland (+11,4 procent). De totale procentuele banengroei tussen 2000 en 2012 is in Gelderland 1 procentpunt groter dan in Nederland gemiddeld.

De Gelderse sectorverdeling wijkt weinig af van het landelijke beeld. Er zijn relatief iets meer banen in de industrie en zorg en minder banen in de zakelijke dienstverlening. Meer verschil is zichtbaar bij de ontwikkeling in 2011-2012. Transport en financiële instellingen hebben een relatief sterke krimp, terwijl de landbouw minder werkgelegenheidsverlies heeft dan landelijk. Het aantal banen in de Gelderse informatie & communicatie stijgt, waar deze landelijk daalt.

Tabel 4.7
 Werkgelegenheid per sector provincie Gelderland (2011-2012).

Sector	Abs. 2012 Gelderland	Wg-aandeel		% 2011-2012	
		Gelderland	Nederland	Gelderland	Nederland
Landbouw & visserij	28.990	2,9%	2,7%	-0,4%	-3,5%
Industrie*)	119.910	12,1%	10,9%	-0,4%	-1,4%
Bouw	62.130	6,3%	5,9%	-2,8%	-4,1%
Handel	170.300	17,2%	17,6%	0,7%	-0,1%
Transport	42.630	4,3%	5,1%	-5,2%	-2,2%
Horeca	42.130	4,3%	4,4%	-0,1%	-0,1%
Informatie & communicatie	24.050	2,4%	3,2%	2,8%	-0,6%
Financiële instellingen	20.350	2,1%	2,9%	-4,3%	-1,6%
Zakelijke diensten	135.780	13,7%	14,5%	1,5%	-0,2%
Overheid	51.660	5,2%	5,4%	-0,7%	-1,9%
Onderwijs	67.140	6,8%	6,7%	-0,6%	-0,4%
Zorg	182.990	18,5%	16,2%	2,1%	1,1%
Overige diensten	41.460	4,2%	4,4%	0,9%	-0,2%
Totaal	989.540	100,0%	100,0%	0,1%	-0,7%

*) Industrie is incl. nutsbedrijven

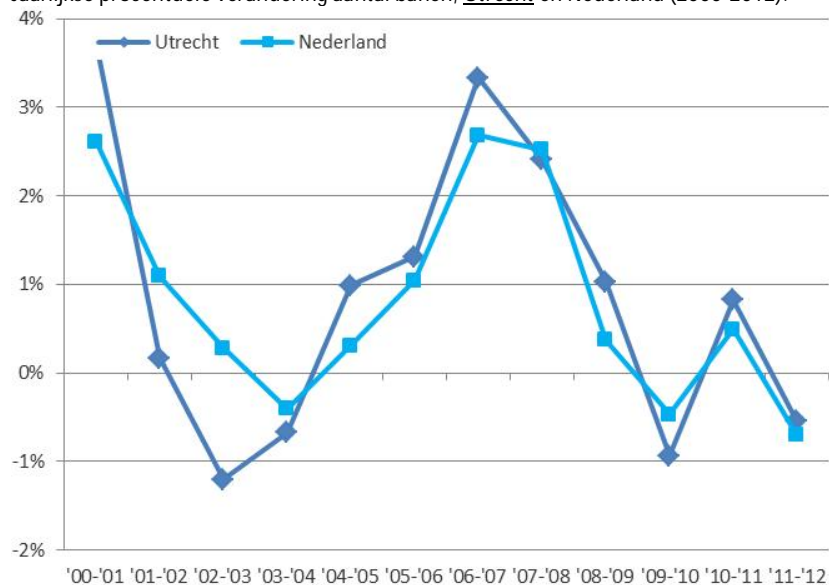

4.9 Utrecht

Werkgelegenheidsontwikkeling Utrecht volgt landelijk beeld Nadat in 2002 en 2003 de Utrechtse werkgelegenheid terugliep, volgde een aantal jaren waarin de werkgelegenheid in Utrecht procentueel harder groeide dan in Nederland. De laatste jaren loopt de ontwikkeling van het aantal banen in Utrecht bijna parallel aan de landelijke ontwikkeling. In 2012 is in Nederland de werkgelegenheid met 0,7 procent gekrompen, in Utrecht daalde deze met 0,5 procent.

Figuur 4.11
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Utrecht en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 65.980 banen bijgekomen in de provincie Utrecht, wat neerkomt op een groeipercentage van 10,8 procent (Nederland +10,2 procent).

Ten opzichte van Nederland minder industrie, meer zakelijke diensten in Utrecht
Vergeleken met de landelijke sectorstructuur heeft Utrecht relatief minder werkgelegenheid in de industrie. Met name de profit diensten compenseren dit door een sterkere vertegenwoordiging. Anders dan landelijk is in de Utrechtse sectoren financiële instellingen, onderwijs en handel de werkgelegenheid gegroeid in 2012. De meeste overige sectoren ontwikkelen zich vergelijkbaar.

Tabel 4.8
Werkgelegenheid per sector provincie Utrecht (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Utrecht	Nederland	Utrecht	Nederland	Utrecht	Nederland
Landbouw & visserij	7.770	2,7%	1,1%	2,7%	-6,6%	-3,5%
Industrie*)	39.920	10,9%	5,9%	10,9%	-2,9%	-1,4%
Bouw	41.180	11,3%	6,1%	5,9%	-5,1%	-4,1%
Handel	120.910	33,3%	17,9%	17,6%	0,4%	-0,1%
Transport	25.750	7,1%	3,8%	5,1%	-2,4%	-2,2%
Horeca	24.860	6,8%	3,7%	4,4%	-0,3%	-0,1%
Informatie & communicatie	45.870	12,6%	6,8%	3,2%	-1,0%	-0,6%
Financiële instellingen	30.870	8,4%	4,6%	2,9%	2,3%	-1,6%
Zakelijke diensten	109.960	29,9%	16,3%	14,5%	-0,8%	-0,2%
Overheid	37.950	10,4%	5,6%	5,4%	-0,2%	-1,9%
Onderwijs	49.900	13,6%	7,4%	6,7%	0,9%	-0,4%
Zorg	106.200	28,9%	15,7%	16,2%	0,7%	1,1%
Overige diensten	34.870	9,4%	5,2%	4,4%	0,4%	-0,2%
Totaal	676.000	100,0%	100,0%	100,0%	-0,5%	-0,7%

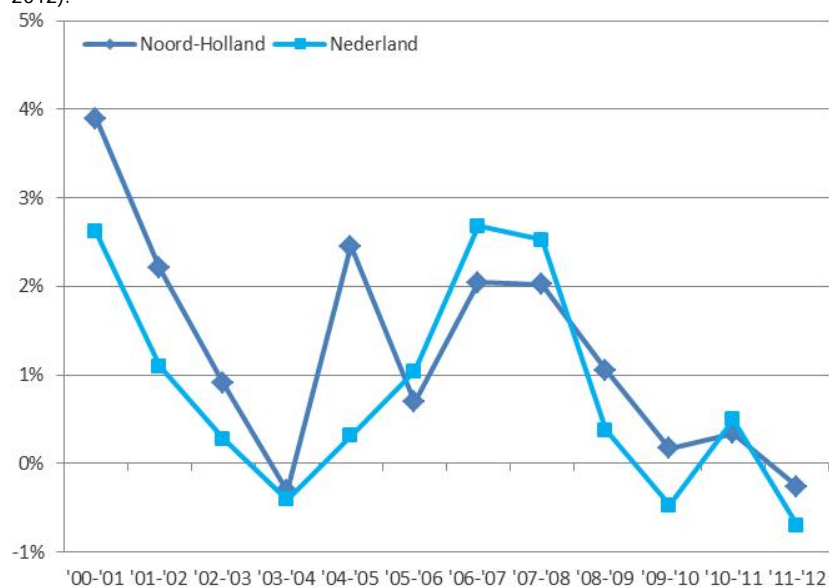
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.10 Noord-Holland

Na jaren van werkgelegenheidsgroei nu ook licht banenverlies in Noord-Holland. De werkgelegenheidsontwikkeling in Noord-Holland tussen 2000 en 2012 wijkt in drie jaren meer dan een procentpunt af van het landelijke beeld. In 2000-2002 en in 2004-2005 is de aanwas van banen in Noord-Holland verhoudingsgewijs groot. Voor het eerst sinds 2004 is er in 2012 ook in Noord-Holland sprake van een lichte werkgelegenheidsafname. De daling is procentueel wel minder groot dan in Nederland totaal (-0,3 procent in Noord-Holland versus 0,7 procent in Nederland).

Figuur 4.12
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Noord-Holland en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 200.660 banen bijgekomen in de provincie Noord-Holland. Dit komt neer op een procentuele groei van 16,2 procent (Nederland +10,2 procent).

Relatief sterke werkgelegenheidsafname in overheidssector Noord-Holland. De sector met de meeste banen in Noord-Holland is de zakelijke dienstverlening. Deze sector heeft ook een groter werkgelegenheidsaandeel dan landelijk gemiddeld. Minder vertegenwoordigd zijn industrie en zorg. Ten opzichte van 2011 is het aantal banen in de sector overheid, ook vergeleken met landelijk, relatief sterk afgenomen.

Tabel 4.9
Werkgelegenheid per sector provincie Noord-Holland (2011-2012).

Sector	Abs. 2012	Wg-aandeel		% 2011-2012	
	N-Holland	N-Holland	Nederland	N-Holland	Nederland
Landbouw & visserij	22.330	1,6%	2,7%	-0,6%	-3,5%
Industrie*)	99.520	6,9%	10,9%	-0,8%	-1,4%
Bouw	69.030	4,8%	5,9%	-4,0%	-4,1%
Handel	241.610	16,8%	17,6%	0,5%	-0,1%
Transport	94.410	6,6%	5,1%	-0,2%	-2,2%
Horeca	77.370	5,4%	4,4%	2,3%	-0,1%
Informatie & communicatie	69.140	4,8%	3,2%	-2,1%	-0,6%
Financiële instellingen	70.490	4,9%	2,9%	-1,0%	-1,6%
Zakelijke diensten	260.660	18,2%	14,5%	1,2%	-0,2%
Overheid	69.700	4,9%	5,4%	-4,6%	-1,9%
Onderwijs	88.560	6,2%	6,7%	0,5%	-0,4%
Zorg	192.750	13,4%	16,2%	-0,5%	1,1%
Overige diensten	79.930	5,6%	4,4%	0,5%	-0,2%
Totaal	1.435.490	100,0%	100,0%	-0,3%	-0,7%

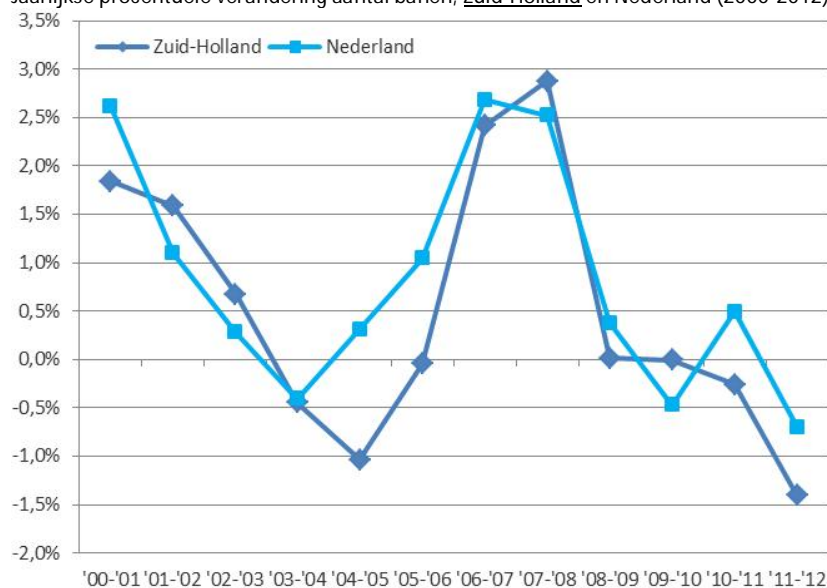
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.11 Zuid-Holland

Meerjarige banengroei in Zuid-Holland procentueel minder groot dan landelijk. Zuid-Holland is de provincie met het grootste aantal banen en neemt 19,1 procent van de totale werkgelegenheid in Nederland voor haar rekening. Ten aanzien van de jaarlijkse procentuele werkgelegenheidsontwikkeling blijft Zuid-Holland in 2004-2006 en ook de laatste twee jaar achter bij de landelijke ontwikkeling van het aantal banen. In 2012 zijn er 1,4 procent minder banen in Zuid-Holland dan in 2011. Geen andere provincie heeft een dergelijk sterke afname.

Figuur 4.13
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Zuid-Holland en Nederland (2000-2012).

In de periode 2000-2012 zijn er 91.300 banen bijgekomen in de provincie Zuid-Holland. Dit komt neer op een procentuele groei van 6,3 procent, wat ongeveer 4 procentpunt minder is dan de landelijke werkgelegenheids groei (Nederland +10,2 procent).

Zorg enige sector in Zuid-Holland met banengroei 2011-2012

De sectorstructuur in Zuid-Holland sluit voor een groot deel aan bij de landelijke structuur. Wel zijn er relatief minder banen in de industrie en meer in de overheid. Ten opzichte van 2011 heeft alleen de zorg te maken met een stijging van het aantal banen. Alle andere sectoren laten een banenkrimp zien.

Tabel 4.10
Werkgelegenheid per sector provincie Zuid-Holland (2011-2012).

Sector	Abs. 2012 Z-Holland	Wg-aandeel		% 2011-2012	
		Z-Holland	Nederland	Z-Holland	Nederland
Landbouw & visserij	32.560	2,1%	2,7%	-1,3%	-3,5%
Industrie*)	135.230	8,7%	10,9%	-1,5%	-1,4%
Bouw	95.700	6,2%	5,9%	-4,8%	-4,1%
Handel	269.830	17,4%	17,6%	-1,3%	-0,1%
Transport	92.210	6,0%	5,1%	-1,5%	-2,2%
Horeca	52.520	3,4%	4,4%	-1,2%	-0,1%
Informatie & communicatie	47.810	3,1%	3,2%	-0,5%	-0,6%
Financiële instellingen	38.320	2,5%	2,9%	-2,9%	-1,6%
Zakelijke diensten	241.730	15,6%	14,5%	-1,9%	-0,2%
Overheid	108.100	7,0%	5,4%	-1,6%	-1,9%
Onderwijs	108.910	7,0%	6,7%	-0,2%	-0,4%
Zorg	258.970	16,7%	16,2%	0,4%	1,1%
Overige diensten	65.230	4,2%	4,4%	-3,0%	-0,2%
Totaal	1.547.130	100,0%	100,0%	-1,4%	-0,7%

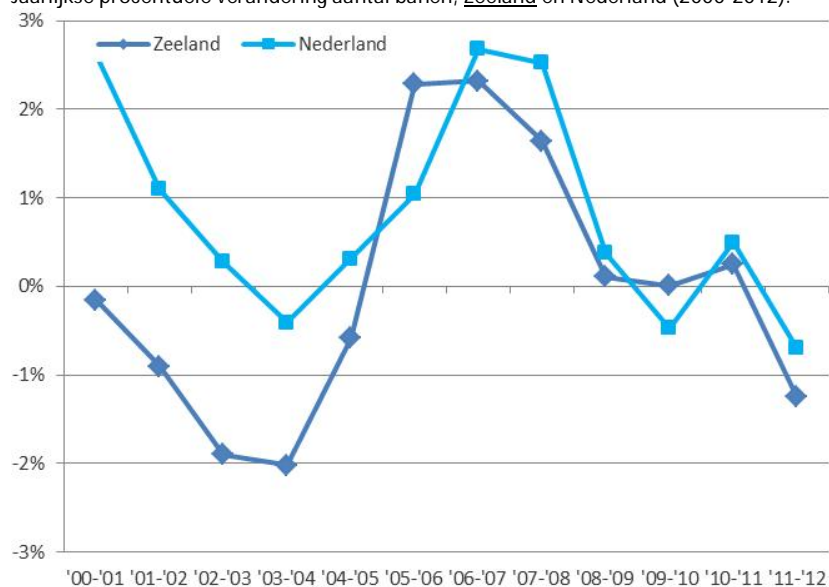
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.12 Zeeland

Werkgelegenheid in Zeeland in 2012 1,3 procent lager dan in 2011
 Met name in de periode 2000-2005 kende Zeeland een
 werkgelegenheidsontwikkeling die achterbleef bij de landelijke ontwikkeling. In
 de daaropvolgende jaren is het verschil tussen Zeeland en Nederland minder
 groot. Nadat in 2010 en 2011 het aantal banen in Zeeland nog licht steeg, is er in
 2012 weer sprake van een afname (welke ook sterker is dan gemiddeld in
 Nederland).

Figuur 4.14
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Zeeland en Nederland (2000-2012).

De provincie Zeeland is de enige provincie waar het aantal banen in 2012 onder
 het niveau van 2000 ligt. De werkgelegenheid is 0,3 procent lager dan in 2000
 (520 banen).

Sterke stijging aantal banen in informatie & communicatie in Zeeland
 Vergeleken met Nederland heeft Zeeland relatief veel werkgelegenheid in de
 landbouw, industrie en zorg. Ten opzichte van 2011 heeft de sector informatie
 & communicatie een sterke werkgelegenheidsstijging. Verder heeft ook de zorg
 een relatief grote groei van het aantal banen en is het aantal banen in de
 zakelijke dienstverlening licht gestegen. De overige sectoren verliezen banen.

Tabel 4.11
 Werkgelegenheid per sector provincie Zeeland (2011-2012).

Sector	Abs. 2012 Zeeland	Wg-aandeel		% 2011-2012	
		Zeeland	Nederland	Zeeland	Nederland
Landbouw & visserij	10.400	6,1%	2,7%	-1,6%	-3,5%
Industrie*)	25.230	14,8%	10,9%	-3,0%	-1,4%
Bouw	10.470	6,1%	5,9%	-4,1%	-4,1%
Handel	29.230	17,1%	17,6%	-2,2%	-0,1%
Transport	8.300	4,9%	5,1%	-1,6%	-2,2%
Horeca	11.630	6,8%	4,4%	-2,5%	-0,1%
Informatie & communicatie	1.960	1,1%	3,2%	7,0%	-0,6%
Financiële instellingen	2.580	1,5%	2,9%	-1,9%	-1,6%
Zakelijke diensten	17.120	10,0%	14,5%	0,3%	-0,2%
Overheid	7.830	4,6%	5,4%	-3,5%	-1,9%
Onderwijs	9.320	5,5%	6,7%	-3,5%	-0,4%
Zorg	31.050	18,2%	16,2%	3,0%	1,1%
Overige diensten	5.750	3,4%	4,4%	-1,2%	-0,2%
Totaal	170.860	100,0%	100,0%	-1,3%	-0,7%

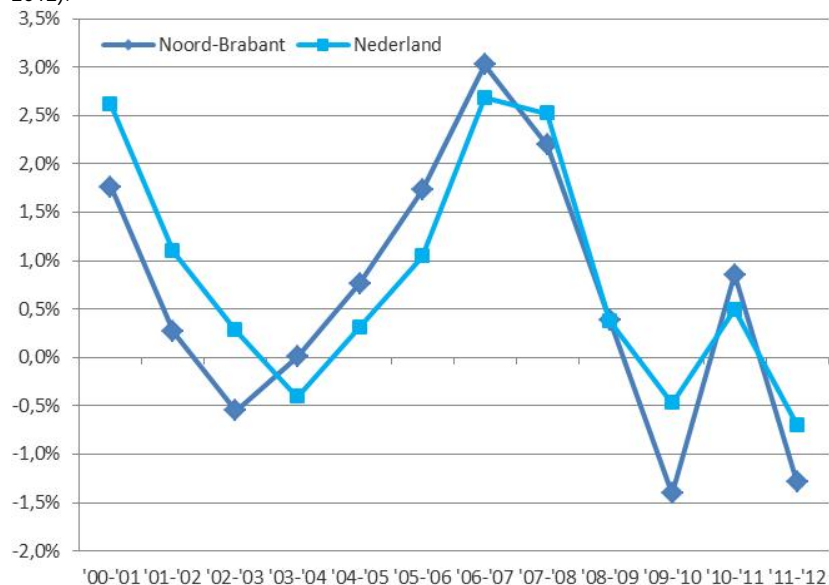
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.13 Noord-Brabant

Schommelende werkgelegenheidsontwikkeling in Noord-Brabant
 In de periode 2000-2012 ligt de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Noord-Brabant tussen 2000 en 2003 onder het landelijk niveau. De daaropvolgende vier jaren is de procentuele groei van het aantal banen sterker dan in Nederland totaal. Sinds 2009 wisselen groei en krimp elkaar jaarlijks af. Na een jaar met werkgelegenheidstoename (2009 en 2011) volgt een jaar met werkgelegenheidsverlies (2010 en 2012).

Figuur 4.15
 Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Noord-Brabant en Nederland (2000-2012).

Ten opzicht van 2000 zijn er in 2012 91.180 meer banen in de provincie Noord-Brabant. Procentueel komt dit neer op een groei van 7,9 procent. Landelijk is er in dezelfde periode sprake van 10,2 procent groei.

Relatief veel industriële werkgelegenheid in Noord-Brabant
 In de verdeling van het aantal banen naar sectoren zijn vergeleken met de landelijke verdeling de sectoren industrie en handel in Noord-Brabant relatief sterk vertegenwoordigd. Samen nemen ze een derde van het aantal banen in Noord-Brabant voor hun rekening. Negen sectoren hebben ten opzichte van Nederland een sterkere procentuele werkgelegenheidsafname in 2011-2012.

Tabel 4.12
 Werkgelegenheid per sector provincie Noord-Brabant (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	N-Brabant	Nederland	N-Brabant	Nederland	N-Brabant	Nederland
Landbouw & visserij	37.570	37.570	3,0%	2,7%	-5,8%	-3,5%
Industrie*)	183.640	183.640	14,8%	10,9%	-2,1%	-1,4%
Bouw	77.860	77.860	6,3%	5,9%	-3,3%	-4,1%
Handel	235.160	235.160	19,0%	17,6%	-0,5%	-0,1%
Transport	62.250	62.250	5,0%	5,1%	-3,1%	-2,2%
Horeca	53.340	53.340	4,3%	4,4%	-2,0%	-0,1%
Informatie & communicatie	28.290	28.290	2,3%	3,2%	0,2%	-0,6%
Financiële instellingen	30.230	30.230	2,4%	2,9%	-2,8%	-1,6%
Zakelijke diensten	167.150	167.150	13,5%	14,5%	-0,7%	-0,2%
Overheid	53.670	53.670	4,3%	5,4%	-3,3%	-1,9%
Onderwijs	79.620	79.620	6,4%	6,7%	-0,8%	-0,4%
Zorg	181.940	181.940	14,7%	16,2%	0,7%	1,1%
Overige diensten	49.540	49.540	4,0%	4,4%	0,1%	-0,2%
Totaal	1.240.240	1.240.240	100,0%	100,0%	-1,3%	-0,7%

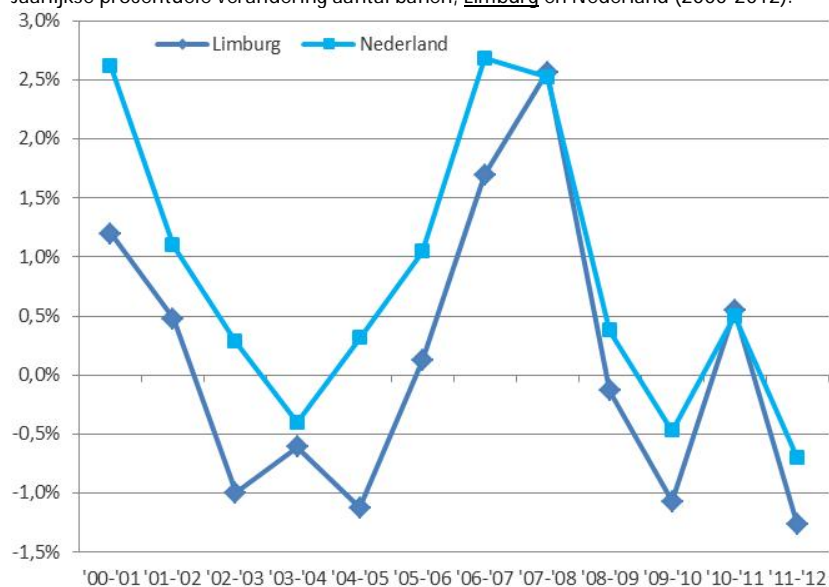
*) Industrie is incl. nutsbedrijven

4.14 Limburg

Meeste jaren is werkgelegenheidsontwikkeling Limburg ondergemiddeld. Met uitzondering van 2008 en 2011 is de procentuele verandering in het aantal banen in Limburg tussen 2000 en 2012 jaarlijks minder positief dan in Nederland totaal. Al geldt hierbij wel dat de laatste jaren het verschil met Nederland minder groot is. Ten opzichte van 2000 zijn er in 2012 6.880 meer banen in de provincie Limburg. Over deze periode beschouwd, is er dus sprake van een bescheiden banengroei (Limburg: +1,3 procent; Nederland: +10,2 procent).

Figuur 4.16
Jaarlijkse procentuele verandering aantal banen, Limburg en Nederland (2000-2012).

Limburgse industriesector ondanks krimp nog bovengemiddeld aandeel. Qua werkgelegenheid zijn de zorg en handel de grootste sectoren in Limburg, gevolgd door de industrie. De zakelijke dienstverlening heeft een kleiner aandeel in de totale Limburgse werkgelegenheid. Hier is ook een duidelijk verschil zichtbaar met de Nederlandse sectorstructuur: de industrie heeft in Limburg een groter aandeel en de zakelijke diensten een kleiner aandeel, vergeleken met landelijk. Ten opzichte van 2011 is er 1 sector die qua aantal banen is gegroeid, namelijk de zorg. De overige sectoren laten een werkgelegenheidsdaling zien, waarbij met name de horeca sterker dan landelijk achteruitgaat.

Tabel 4.13
Werkgelegenheid per sector provincie Limburg (2011-2012).

Sector	Abs. 2012		Wg-aandeel		% 2011-2012	
	Limburg	Nederland	Limburg	Nederland	Limburg	Nederland
Landbouw & visserij	18.480	2,7%	3,5%	2,7%	-5,3%	-3,5%
Industrie*)	81.960	10,9%	15,6%	10,9%	-1,6%	-1,4%
Bouw	24.080	5,9%	4,6%	5,9%	-5,0%	-4,1%
Handel	91.850	17,6%	17,5%	17,6%	-0,9%	-0,1%
Transport	28.520	5,1%	5,4%	5,1%	-3,0%	-2,2%
Horeca	27.670	4,4%	5,3%	4,4%	-3,7%	-0,1%
Informatie & communicatie	10.650	3,2%	2,0%	3,2%	-0,9%	-0,6%
Financiële instellingen	11.310	2,9%	2,2%	2,9%	-0,2%	-1,6%
Zakelijke diensten	56.010	14,5%	10,7%	14,5%	-1,8%	-0,2%
Overheid	27.130	5,4%	5,2%	5,4%	-1,7%	-1,9%
Onderwijs	32.260	6,7%	6,1%	6,7%	-1,1%	-0,4%
Zorg	93.030	16,2%	17,7%	16,2%	2,0%	1,1%
Overige diensten	22.530	4,4%	4,3%	4,4%	-0,4%	-0,2%
Totaal	525.480	100,0%	100,0%	100,0%	-1,3%	-0,7%

*) Industrie is incl. nutsbedrijven

Informatie over LISA

Informatie over LISA

LISA (Landelijk informatiesysteem Arbeidsplaatsen en Vestigingen) is een databestand met daarin alle vestigingen van bedrijven en instellingen waar betaald werk wordt verricht. Het bestand is een samenvoeging van 21 regionale registers, veelal onderhouden door provincies. Per vestiging zijn de adresgegevens (inclusief x,y coördinaat), de hoofdactiviteit (SBI2008) en de werkgelegenheid beschikbaar (zowel grote als kleine banen en uitgesplitst naar mannen en vrouwen). Het unieke karakter van dit bestand komt tot uiting in het feit dat:

- werkgelegenheidsinformatie tot op vestigingsniveau beschikbaar is (elke ruimtelijk aggregatieniveau is mogelijk)
- gegevens met terugwerkende kracht worden aangepast, zodat vergelijkbaarheid van de cijfers door de jaren heen maximaal gewaarborgd is
- de informatie actueel is. De cijfers in deze publicatie zijn gebaseerd op het LISA bestand 2011 dat begin 2012 beschikbaar is gekomen.

WAAR WORDT LISA DATA VOOR GEBRUIKT

Waar worden de LISA-gegevens voor gebruikt? Uit de vele toepassingsmogelijkheden enkele voorbeelden:

- Ontwikkeling werkgelegenheidsbeleid
- LISA gegevens zijn een belangrijke bouwsteen bij inzicht in de arbeidsmarkt.

- Planning van bedrijfs- en kantoorlocaties

LISA-data geven inzicht in de verhuispatronen van bedrijven en instellingen en de vestigingsplaatsfactoren die momenteel van gewicht zijn.

- Ontwikkeling startersbeleid

Welke trends zijn er in de bedrijfssectoren waarin veel starters actief zijn; hoeveel werkgelegenheid wordt er per sector gecreëerd.

- Ontwikkeling economisch beleid

Voor specifieke sectoren zoals de Creatieve industrie, Kennisintensieve bedrijvigheid, ICT, R&D.

- Milieubeleid

O.a. door inzicht in werkgelegenheid per milieuzone, hinderwetcategorieën, basismateriaal voor geluidscontouren.

- Verkeers- en vervoersbeleid

Verschuivingen in werkgelegenheid en bedrijven per locatie leveren hiervoor belangrijk basis materiaal.

- Toerisme- en recreatiebeleid

Op basis van door LISA gesignaleerde trends bij starters en bedrijfsbeëindigingen.

- Beleid op het terrein van externe veiligheid

Inschatting van economische risico's bij calamiteiten, bijvoorbeeld bij overstromingen; LISA-data als basis voor risicokaarten.

WELKE INFORMATIE IS BESCHIKBAAR

Het LISA bestand bevat gegevens van meer dan 1 miljoen vestigingen. Per vestiging zijn voor heel Nederland de volgende gegevens opgenomen:

- naam vestiging
- vestigingsadres
- correspondentieadres
- activiteitencode (SBI 2008)
- aantal mannen – grote banen
- vrouwen – grote banen
- mannen – kleine banen
- vrouwen – kleine banen (incl. uitzendkrachten)
- telefoonnummer
- gemeentecode.

Er worden in principe geen absolute gegevens over de werkgelegenheid van individuele vestigingen geleverd. Wel is een grootteklasse van het aantal werkzame personen beschikbaar of worden absolute gegevens geaggregeerd.

STATISTIEKEN

Op basis van de gegevens uit het LISA-bestand is elke denkbare statistiek en/of databestand mogelijk, eventueel gekoppeld aan andere gegevensbestanden. Oude jaargangen van LISA worden jaarlijks met terugwerkende kracht bijgewerkt. Het gaat dan bijvoorbeeld om nieuw getraceerde bedrijven die in eerdere jaren over het hoofd waren gezien, correcties voor gemeentelijke herindelingen en correcties voor eventuele sbi-conversies (wijzigingen van activiteitencodes die door het CBS soms jaarlijks worden doorgevoerd). Door deze reparaties met terugwerkende kracht door te voeren is het mogelijk om betrouwbare regionale en sectorale trendanalyses te maken.

HOE KOMT LISA TOT STAND

De wijze waarop LISA tot stand komt mag uniek genoemd worden. Lokaal, regionaal of provinciaal wordt door vele organisaties een vestigingenregister bijgehouden, mede op basis van een uitgebreid werkgelegenheidsonderzoek. Overheid, semioverheid, intermediaire organisaties en in een aantal gevallen het bedrijfsleven werken hierbij intensief samen. De rollen van de betrokken partijen variëren van financier tot uitvoerder. Alle betrokkenen hebben gemeenschappelijk dat ze de LISA-informatie nodig hebben voor onderzoek, advies, beleidsvoorbereiding en monitoring.

Deze regionale netwerken zorgen zelf voor de financiering van het project en zijn volledig autonoom. Er zijn in Nederland 20 regionale organisaties die samenwerken in de Stichting LISA. De Stichting LISA heeft ten doel het beschikbaar hebben van informatie over vestigingen en werkgelegenheid in geheel Nederland, primair ten behoeve van onderzoek en beleid. De Stichting LISA koppelt hiervoor de regionale data tot een land dekkend bestand. Door dit jaarlijks te doen zijn vergelijkingen in de tijd mogelijk.

Behalve de koppeling van de regionale bestanden, ontwikkelt de Stichting LISA kwaliteitsprogramma's, levert producten en adviseert over de gebruiksmogelijkheden. De stichting wordt geleid door het LISA-bestuur. De activiteiten rondom LISA worden gecoördineerd en uitgevoerd door de LISA Projectorganisatie in samenwerking met het bestuur.

